

URAKAT KÜLÖNÖSEN ÉRDEKLŐ CZIKKEK, KERTÉSZ és EISERT

Pesten, Dorottya-utca, 2. sz., a „magyar király“ czimű szállodával szemközt.

Dohányvágó-gép.

Hosszu kísérletek után, sikerült egy dohányvágót szerkesztetni, mely tökéletesen vasból készült s melynek kezelésmódja minden igénynek megfelel. A dohányt ezen gép segítségével tökéletesen hosszúra, vagy magyarmódom kockára vágható. Darabja 13 ft 50 kr.

Törökdohány-szelence.

Külseje florentini barna bronzszínnel, belsője kék színű. A szelencéből a dohány nedvességét fokozatosan elszívja. Darabja 3 ft 30 kr.

Narguillerek.

A jelenleg oly annyira kedvelt keleti dohánypalackok, melyeknél a füst vízen hatván keresztül, tökéletesen lehűtetik, hosszú hajlékony szárral, kisebbek agyappával 2 ft 25 kr, tájtipával cigarettének 3 ft 50 kr, nagyobbak 4 ft 50 kr, 5 ft 50 kr, 6 ft 50 kr, nagyok és díszesek 9 ft.

Dohányzó-készletek.

Egytelmes készlet, holandiaiak tájtipát, három szivar- és egy cigarett-szopókat tartalmazó, díszes börtökben, darabja 5 ft 60 kr. Dohányzó-szopók, díszes fából s még gazdagabban és sok-félében felszerelve, ajándékokhoz különösen alkalmasak, 4 ft 80 kr, 7 ft 50 kr, 8 ft 75 kr. Cigarett-készlet, kisebb és nagyobb tájtipókat, dohány-tartót, gyújtószert, kanecőt és szivarpapírt tartalmazó kisserű díszes tokban 4 ft 50 kr. Mobil-gyújtószert, egy szivarpapírt, kanecőt és gyufákat tartalmazó kis szebbel tok 1 ft 50 kr.

Törökdohányzó-készletek.

ultra és kirándulásokhoz igen alkalmas, két szivarpapírt és dohány-tartót tartalmazó tokban 4 ft. Nagy tájtipókat, szejjel rakható megfűszárt, cigarett-szopókat és dohány-tartót tartalmazó tokban 6 ft 30 kr. Szintén ilyen szejjelrakható fekete szárral 7 ft. Szintén ilyen, nagy faszárral, másodrendű pipával 2 ft 75 kr. Kis törökdohány-készlet, kupakos agyapcsibukot, szivar-szopókat, cigarett-feltevőt, és dohánytartót tartalmazó kis börtökben 2 ft 20 kr.

Dohányzó sétatobok.

csibukáikat gyantánál használhatók, különféle kiállításuk 2 ft 70 kr, 3 ft 60 kr, 4 ft 50 kr, 5 ft 40 kr, 10 ft.

Legjobb zsebbeli gyufatartók.

Pakfongból, szilárdan készült, minden egyes darab cségnikkel ellátva, a legnagyobb szebben is használhatók. 1. szám, rövid kanecszel ellátva, 85 kr. 2. sz. kanecszel és szivarpapírral 1 ft 25 kr. 3. sz. hosszabb kanecszel és szivarpapírral 1 ft 50 kr. 4. szám, gyergyátszával 1 ft 50 kr.

Angol szivartárak.

sárga patent-börtölből készíttve, vállba akasztható szíjjal, ultra és kirándulásokhoz igen alkalmasok, 25 darab 3 ft 30 kr, 50 darab 4 ft 40 kr és 75 darab 5 ft. Szintén ilyen különféle nagyságú szivartárak 1 ft 50 kr-től 4 ft-ig.

Zsebbeli szerszámok.

igen csinosak, kenyér- és tollivágó készeket, ollókat, körömcsiszítót, fogvájót, fülkanalkát sat. tartalmazók, szaruba 2 ft, 2 ft 50 kr, teknőboka-hőjba 2 ft 50 kr, 3 ft 40 kr, 4 ft és 4 ft 50 kr, gyöngyháza foglaltva 2 ft 60 kr és 2 ft 50 kr.

A jelenleg oly olcsó postai vitelér lehetőséggel, a kívánt tárgyakat gyorsan, csekély költség és utánvétel mellett elküldhetjük, ügykezetünk oda irányul, levelbeli megbízásoknál, a belénk helyezett bizalmat, a rendelvények gyors és pontos eszközése által megérdemelnünk. Meg nem felelő tárgyak visszaküldhetők.

Kitünő Lefauchaux-revolverek.

Marok-revolverek simák és vésettek 10 főtől 20 ft-ig. Aligaz-zsebbeli revolverok simák 15 ft. Sima főszerelvényű revolverok 7 mm. 17 fr, 9 mm. 18 ft, 12 mm. 20 ft. Szintén ilyenek, minden egyes alkatrésük kiváló aczéllal, minden egyes darab pontosan belőve a cségnikkel ellátva, 7 mm. 24 ft 50 kr, 9 mm. 26 ft, 12 mm. 27 ft 50 kr. Finomabb kiállításuk, szép vésetekkel, arany és ezüst berakattal, ónfa, elefántcsont agyakkal sat. 28 ft-től 50 ft-ig. 10- és 12-lövetű revolverek, különböző kiállításuk 40 főtől 60 ft-ig. Zsebbeli pisztolyok egyesüvek párja 2 főtől 10 ft-ig. kétesüvek 5 ft 60 kr-től 15 ft-ig.

Lefauchaux Percussió egy-csőű két-csőű 42 főtől 100 ft-ig 7 ft 50 kr-től 18 ft-ig 13 ft 50 kr-től 60 ft-ig

Flobert-féle szoba-pisztolyok és puszkák.

a lövésnél nem durranván, szüntűgy a szobában mint a szabadban, igen kellemes mulatsággal párosult gyakorláshoz a céllövésben igen ajánlandók, kisebb pisztolyok darabja 9 ft, nagyobb pisztolyok darabja 13 ft, 50 kr. Puszkák madarakra is használhatók. 6 mm. 19 ft, 9 mm. 21 ft. Töltények száza 6 mm. golyóval 85 kr, 9 mm. golyóval 2 ft 85 kr, 6 mm. sörrettel 3 ft, 9 mm. sörrettel 5 ft 50 kr.

Védőgyűrűk.

vagyis az ugynevezett „életmentők a mellényzsebben“, melyek megtámadás esetében igen hathatós, mindig magánál hordható védőfegyvert képeznek, öntött vasból 55 kr, aczéllal 1 ft 50 kr, díszesebb börtökben 1 ft 50 kr.

Francia órák.

minden kivánatos órában élés, csengő hangon öbreszt, ügyes alakjánál fogva pedig átközlőben is használható. Darabja 6 ft 50 kr. (angol patent), bármily vésedénnel minden további előkészítések nélkül használható, egyszerű használati modjuk a erős hatáskúknál fogva meglepők. Kiseb bek 10 ft, 80 kr, nagyobbak 16 ft 50 kr.

Rugany eső-öltönyök.

kisiny közep nagyok 10 ft 75 kr, 12 ft 50 kr, 13 ft 50 kr, 15 ft 60 kr, 18 ft 25 kr, 19 ft 50 kr, 16 ft 85 kr, 19 ft 60 kr. Lovaglás a kocsizóképűek díjjakkal és batist-bélléssel 15 ft, 19 ft.

Zsebbeli pénztárca.

(angol patent), sárga patentbörtölből, szilárdan készült, apró és papirpénzeket használható 2 ft.

Angol nadrágtartó.

sárga patentbörtölből, minden varrás nélkül, s ennél fogva igen tartósan készült 2 ft 30 kr.

Gazdasági lámpások.

törés és tűz ellen mentesek, olaj-lámpákkal, kisebbek 1 ft 90 kr, közepesek 2 ft 65 kr, nagyok 3 ft 40 kr.

Kitünő látésó.

kisiny nagyságú, 3 kivonással, külseje chagrin-börtöb foglaltva, kirándulásokhoz és ultra igen ajánlandó, darabja 7 ft 50 kr.

Pest, június 27-én 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. Csapán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

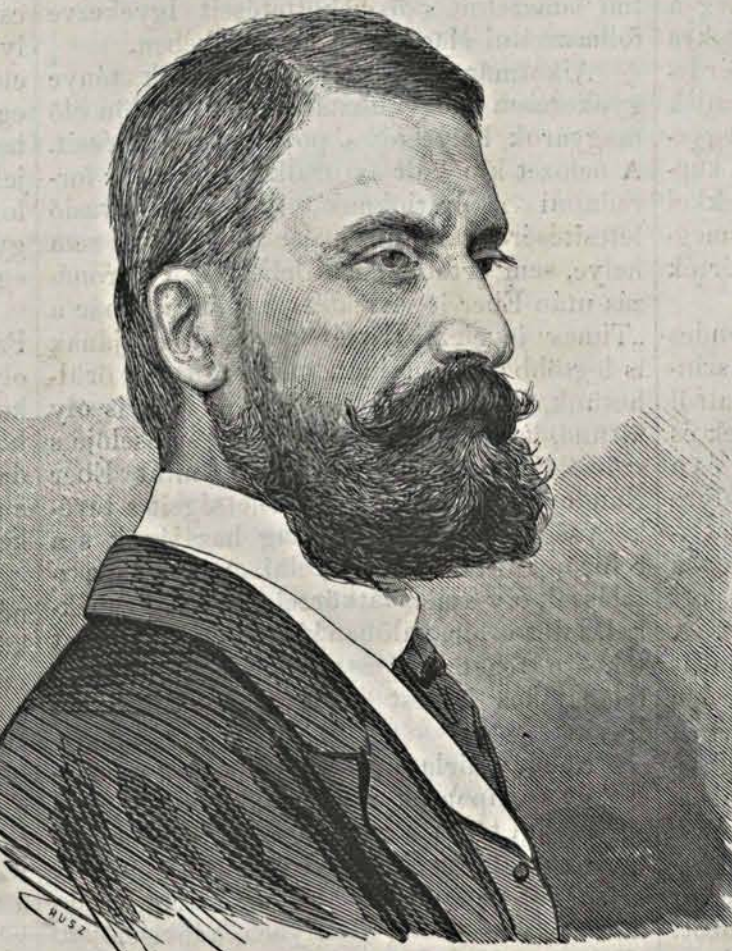
Hirdetési díjak: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer használt petit sor vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszori ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmennyeket előlag Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

Éber Nándor.

A szomorú emlékü tizennyolcz év, a forradalom legyőzetésétől alkotmányunk helyreállításáig, egyesek, családok s egész nemzetünk életében mély és fájdalmas nyomokat hagyott hátra; sebeket, melyeknek behegyszése itt-ott örökre lehetetlen, s legjobb esetben is éveket kíván. A halál áldozatainak az életet semmi hatalom vissza nem adhatja; a hazának az elvesztett idő, melyben a megindult előrehaladás helyett téltelenségre s visszamaradásra volt kárthatva, vissza nem téríthető, s évek, tán évtizedek kellenek, míg kettőzött munka és tevékenység által a mulasztás helyrehozva s a hátramaradás kiegyenlítő és feledtetve lesz. S ki adja vissza a száműzöttnek szomorú bujdosásban töltött éveit, melyek, mindig „jót remélve, rosztat érve“ — végre egy fél emberkorra halmozdottak fel?

E férfiak közé tartozik Éber Nándor is, egyike azoknak, kik a magyar név és ügy széles körökben megismertetésére legtöbbet tettek, kik száműzetésük ideje alatt a legtöbb s ernyedetlenebb tevékenységet fejtették ki, s most dús tapasztalásaikat és széles összeköttetéseiket a visszajöhetésre ismét megnyitott hazába behozva, mindazt, mit magok szerettek magoknak, nemzetük javára ajánlják fel s meg nem lankadt tevékenységgel hasznosítják. Kedves dolgot vélünk azért tenni olvasóinknak, s egyszersmind arcképcsarnokunk kiegészítésére is szükségest,

széles körökben érvényesíteni tehetőségét s tanulmányait; s azért, miután a jogi tanfolyamot a pesti egyetemen szép sikerrel végezte, az akkor igen kevés magyar által keresett diplomatiái pályára szánta magát, s e végből a keleti akademiába (Bécsben) lépett, hogy ott, e széles nyelv- s politikai ismereteket igénylő pályára magát kiképezhesse. Alig végezte be az öt évi tanfolyamot, kitünő eredménnyel, s volt néhány hónapig a külügyminiszteriumban gyakor-nokul alkalmazva, jeles képzettségének s tevékenységének azonnal pályá nyílt, midőn,

ÉBER NÁNDOR.

1848 elején, a konstantinápolyi követséghez titkárrá nevezetett ki. Sajátságos új-mutatásai a sorsnak vagy a véletlennek. Az oly nevezetessé leendő 1848-dik év hajnalán épen földérült, s Éber Nándor, mintegy előjelül, későbbi tevékenysége színhelyére — keletre küldetett. Alig foglalta el helyét, a márcziusi változások bekövetkeztek, az események rohamosan követték egymást s hazánk hajója akaratlanul a vészek tengerére sodortott. A kényszerű, a kikerülhetlen forradalom kitört. A király által kinevezett miniszterium lemondott s a forradalmi jellemű honvédelmi bizottmány kezébe tette le az ország kormányát. A haza veszedelemben volt.

E szó, mely Kárpátoktól Adriáig riadt s vízhangjai mesze tulhangzottak az ország határain, elég volt hogy Éber Nándort arra határozza, hogy követ-ségi állásáról lemondva, haza jöjön s szolgálatait a veszélyben forgó hazának ajánlja föl. Először a honvédelmi bizottmány mellett alkalmazták; később, midőn Debreczenben a forradalmi miniszterium ápril 14-dike után megalakult, a magyar külügyminiszterium szervezésében mint előnki titkár vett részt Baththyány Kázmér külügyminiszter alatt. Ez állásban maradt egészen a forradalom bevégetéig. Világos után őt is a külföldre menekülők közt találjuk. Bár, természetesen, előbbi hivatali állásába, Konstantinápolyba, vissza-

midőn e jeles férfi arcképét s tevékeny életé főbb vonásait közrebocsátjuk. Éber Nándor az élet férfikorának delén áll, 1825-ben születvén, Budán, hol atyja számvevőségi tanácsos volt az akkori m. kir. udvari kincstárnoksnál. Már fiatal korában kitűnt nagyratörő lelkének hajlama:

széles körökben érvényesíteni tehetőségét s tanulmányait; s azért, miután a jogi tanfolyamot a pesti egyetemen szép sikerrel végezte, az akkor igen kevés magyar által keresett diplomatiái pályára szánta magát, s e végből a keleti akademiába (Bécsben) lépett, hogy ott, e széles nyelv- s politikai ismereteket igénylő pályára magát kiképezhesse. Alig végezte be az öt évi tanfolyamot, kitünő eredménnyel, s volt néhány hónapig a külügyminiszteriumban gyakor-nokul alkalmazva, jeles képzettségének s tevékenységének azonnal pályá nyílt, midőn,

Előfizetési felhívás.

Jogtudományi Közlöny

a budapesti, nagyváradai és kassai ügyvédi egyletek közlönye.

Heti szaklap, kapcsolatban magy. kir. kuriai ítéletekkel és a törvénykezési szabályrendeletek gyűjtésével.

Szaktudások közreműködésével;

szekesztí kiadja DR. DÁRDAY SÁNDOR. HECKENAST GUSZTÁV.

Előfizetési feltételek:

Negyedévre (július—szeptember) 3 forint. Félévre (július—december) 6 „

Rendes szétküldés eszközölhetése végett az előfizetések idejében beküldése kériatik.

Az előfizetési pénzeket és reklamációkat a kiadó-hivatalhoz, a kéziratokat pedig bérmentve a szerkesztőséghez kérjük intézni.

A t. gyűjtőket tíz előzető után tiszteletpéldány illeti. A „Jogtudományi Közlöny“ kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

(1—3) Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Tikos betegségeket

még makacs és üdült bajokat is egy kór-rodában, mint magán gyakorlat foly-tán több ezer betegnek legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatalában vagy élet-módjában változtatást, gyökeresen, biztosan és gyorsan gyógyít

Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utca 27. sz. sz. Mészáros-utca-ban, 1-vo emelet, délelő 7-9-ig, délután 1-4 óráig.

Díjazott leveletér az orszonal választottik, kiállításra a Gyógy-szerok is megkülönböztetve kaptak hatók:

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám) meg-jelentek és minden hiteltel könyvnyomdájában kaphatók:

AZ új földesur.

Regény két kötetben.

Irta JÓKAI MÓR.

(Jókai munkái 44—47.) Második kiadás. (16-ré, 221, 243, 1.) Fűzve 1 ft. 60 kr.

Tenyészjuh-eladás.

Főméltóságú herczeg Baththyáni Fülöp ur enyingi uradalmában mint minden évben, ugy ez évben is eladatik: s. p. gazdag gypjas pepiner-kos 86 db., mestic-kos 89 db., mestic-anya 1090 db., ezenkívül nyári hizalt 1040 db. ürü.

E juhfiának gypja az 1862-ik évi londoni világ kiállításán nagy érdem, ugy ezen juhok a pesti 1857-ki kiállításán két elismerő okirattal, 1865-ben pedig kis érmet, az 1867-ki veszprémi kiállításán egy első arany érmet és két dicsősé-okirattal díjaztattak.

A megvett juhok Szent-Mihály napig itt maradhatnak.

Enying, június 1-jén 1869.

Farkas Imre, m. k. urad. tisztartó.

552 (2—3)

nem térhetett, — bizonyos tekintetben ott folytatta életét, a hol egy év előtt elhagyta volt: t. i. kelet társadalmi, politikai és diplomáciai viszonyainak tanulmányozásánál. Épen annyi kitarással, mint élénk érdeklődéssel vetette magát kelet összes életének mélyebb tanulmányozására; e tárgyhoz nagy előszere, vagy sejtelen kötötte, hogy itt fog évekig működni még.

1851-ben Angliába ment. A katonai tudományok elméleti tanulmányozására adta magát azon buzgalommal és erélyvel, mely szívós szellemét jellemzi: barmibe kezd, belemélyedni s alaposan, behatólag és kimerítőleg megismerni azt. Politikai, diplomáciai s egyre gyarapodó katonai ismereteit önfentartására hasznosítandó, a hírlapiradalom terén kezdett működni s pedig oly sikerrel, hogy a nagy világlap, a „Times“ munkatársa lón, mely őt, a ritka képzettségű s széles látókörű fiatal férfit (még akkor 30 éves sem volt) az épen kiűtött keleti háboru színhelyére küldötte, mint rendes levelezőjét.

Bármennyit beszéljünk a journalistika fontosságáról s bármennyire érezzük is azt a magunk itthoni szűk körében, alig lehet fogalmunk egy oly világlap fontosságáról, minő az angol „Times“. Évek és évtizedek hosszú sora óta, rendületlen tekintélyvel, az egész mivelt világ által olvasva, szerepelt a lap, mint események, kormányok, államok bírójá. Képviseli mintegy Anglia világhatalmát, mely mind az öt világ részben döntő súlyra emelkedve, irányt ad mindenütt s az események mérlegét súlyával jobbra vagy balra billenti. A „Times“ az angol magaspolitika személyesítője, mely legáltalános nagy-vonalaiiban nem változik a napi politika, a whig és tory többség s kormány változásaiival, hanem tisztán angol szempontból ítél meg mindent; a pártok fölött bizonyos objectív nézetekre emelkedve, a napi politika hullámzásain felül, hatása csak annyival nagyobb. S épen nem példátlan, hogy idegen kormányok sokszor rendkívüli áldozatokra volnának készek, csak hogy ügyök s érdekében egy cikk, egy kis jegyzék jelenjék meg a „Times“-ban. De a „Times“ egyedül Anglia valódi, világ-érdekeinek képviselője, azt közli, a mit ez érdekekkel meg egyezők tart s támogatja vagy megátadja a kormányok politikáját e mérték szerint.

Egy ily lap az, mely Éber Nándort rendes tudósítónak küldötte a keleti háboru színhelyére, melyben mint tudjuk, egy oldalról az oroszok, másiktól a török s mint ennek és az európai egyensúlynak védői az angol és a francia vezettek részt. Éber, a színhelyre érkezve, először is a török sereghez csatlakozott, mely Omer basa vezérlete alatt a Duna-vonalat védte az oroszok ellen, s ott minden nagyobb ütközetben részt vett. A hírlapírói toll mellett ugyanis, karddal is kívánta szolgálni azon ügyet, melyet Európa békeje, szelvénye, sőt szabadsága ügyének ismert föl. Azon ponton álltak a világese-mények, hol Napoleon ama híres mondása szerint „50 év alatt egész Európában a kanacsuka, vagy a republika lesz uralkodó“ — ha nem is a végleges eldöntésnek, de az egyik vagy másik irányába való határozott indulásnak kellett történnie. Anglia és Franciaország nem épen csak a törököt védték, hanem egész Európát, hogy az orosz ne tehessen nyakára a lábát a ledöntött Konstantinápolyban.

Éber, a török táborban Fuad basával megismerkedvén, őt Epirusba és Thessaliába követte, s általa tábori főnökek nevezett ki, ezredesi ranggal, és sikerrel vezette a harcokat a betört görög csapatok ellen,

forogtatva folyvást a tollat is, mikor a kard pihent.

A háboru bevégeztével, melyben mindvégig s nevezetesen Sebastopol ostromában is tevékeny részt vett, huzamosabban keleten maradt még, mint a „Times“ keleti levelezője. A dunai tartományokban elég anyaga maradt még a politikai érdeklődésnek. A keleti kérdés a háboru által nem oldatott meg, csak elnapoltatott megoldása. A gyűanyagok, a béke őrizete alatt, de felhalmozva maradtak. A fejedelemségek, Szerbia, Montenegro, a görög tartományok, maga Görögország, Kréta — megannyi kényes pontjai Európa e mindig fájdó, beteg tagjának, keletnek, melyen folyvást ott kell hogy tartsa szemét s kezét az európai diplomácia, s annak fő intézői, Franciaország és Anglia.

1859-ben Olaszországban találjuk Ébert. Most nyílt alkalmá, az európai érdekek mellett saját hazája közelebbi érdekeit közvetlenül is szolgálja; a mellett, hogy a francia és olasz főhadiszállásokon mint a „Times“ levelezője tartózkodott, egyszersmind a magyar komité megbízottja is volt s részt vett a magentai és solferinói döntő ütközetekben. A villafrankai béke után sem maradt télen a magyar érdekekben; Garibaldi nagy vállalatához csatlakozva, részt vett Türrrel együtt a szicíliai dicső és eredménydús expedícióban s nevezetesen Palermo bevételében is. Dandárparancsnokká nevezetvén ki, az első alakítandó dandár parancsnokságát vette át, s oly sikeresen vezette azt, hogy Capua előtt, a szintén parancsa alá rendelt magyar legióval együtt az döntötte el a végső csatát.

A hadjárat befejeztvén, lemondását az olasz seregnél beadta. Ettől kezdve 1867-ig, illetőleg az osztrák-porosz-olasz háborut befolyászó békeig, Angliában, Francia- és Olaszországban működött, részint hírlap-írói szerepét folytatva, részint politikai és diplomáciai ismereteit s összeköttetéseit igyekezve fölhasználni Magyarországra érdekében.

Alkotmányunk helyreállításának ténye gyökeresen megváltoztatta a külföldön élő magyarok helyzetét s politikai törekvéseit. A nemzet kibékült az uralkodó házzal s forradalmi aspirációknak, külföldi invasió létesítésére való törekvéseknek többé sem helye, sem értelme nem lehetett. A koronázás után Éber is visszatért hazájába, s bár a „Times“ levelezői tisztét, melylyel hazájának is legtöbbet használhat, megtartotta (s örülhetünk, hogy nemzetünk érdekeinek is oly kitünő, hazafias és tekintélyes képviselője s szószólója van a világban, mint Éber Nándor), de elhatározta, tehetségeit s tevékenységét ezental kizárólag hazájának s a reform-politikának szentelni. Anyai tapasztalással, oly széles látókörrel, európai eszmékkel, mint ő bír, valóban kitünő szolgálatokat tehet e tehetséges és tevékeny férfiakban, feladatához képest bizony nem tulgazdag hazának.

Néhány hírlapi cikke, alaposág s emelkedett szempontok által csakhamar föltűnt. Az anyagi téren a magyar-angol bank alapításában való tevékeny részvét által tüntette ki magát. S összehivatva az országgyűlés, miután Szék város, Erdélyben, képviselőjeitől ohajtotta, elfogadván a jelöltséget egy kitünő program-beszéddel, melyben a közjogi alap mellett határozottan nyilatkozik s követendő politikánkat és a reformokat hangsúlyozza, ott nagy többséggel képviselőül megválasztott s belépett a törvényhozásba, melynek kétségkívül hasznos és tevékeny tagjai közé fog tartozni.

Petőfi hátrahagyott költeményeiből.*)

Már mi nekünk ellenségünk...

Már mi nekünk ellenségünk
Egész világ, látom én;
Szegény magyar, beh magad vagy
Ezen a föld kerekén!

A kivel mi megosztottuk
Asztalunknak ételét,
Ruháinkat, hajlékunkat:
Éhenkórász volt elég.

A ki hozzánk jőne mostan,
Bajainkat osztani,
A ki velünk kezét fogja:
Nincs barát, nincs atyafi.

No de semmi, jó az isten,
Ugy lesz, a hogy lenni kell;
Hagyjanak el! csak magunkat
Mi magunk ne hagyjuk el.

És mi nem hagyjuk magunkat,
Míg lesz egy kéz és egy kard;
Fogadom azt, hogy megbánja,
A ki bánja a magyart!

Hosszu a mi türelmünk, de
Ha egyszer kifakadunk,
Akkor aztán hosszú ám és
Rettentő a haragunk.

Tudhatják az ellenségünk
Mint viselünk háborút,
Ha pedig már elfeledték,
Jól van, majd eszökre jut.

Ugy elűjtük-verjük őket,
Ha türelmünk megszakad,
Hogy magunk is megsajnáljuk
Szegény nyomorultakat!

(Pest, 1848.)

Lengyel ravaszság.

(Történeti beszély.)

(Folytatás.)

E lelkesedés kevés idő múlva egészen lecsillapult egy közbejött esemény által, melyet higgadtan tekintve a dolgot, mindenki előre láthatott volna. A határőrök, azaz: azon egyéniség, ki e kötelességet Lada fia helyett becsülettel teljesít, egy napon kétségbeesve jelentette, hogy az ellenség serege a birodalom határain betört. Számra nézve husz gyalog és husz lovas volt, brandenburgi egyenruhába öltözve.

Az ügy komoly lón. Hirtelen elfutottak Panne Kermanért; de ezt urának szőlőiben oly elmerült állapotban találták, hogy le kellett mondaniok azon képzeldéseikről, hogy az ellenség fejeit miként fogják levagdálni. Maga a főnök nyeregbe veté magát s embeinek tizedével jól-russul felfegyverkezve az ellenség élébe sietett.

Panne Onoufri, ki egykissé beszélt a német nyelvet, az ellenséghez küldetett követ gyanánt; nemsokára visszatért, s jelenté az övének, hogy a választó fejedelem emberei Lada fejedelemségnek főnökét akarják elfogni, s még pedig azért, mert a porosz hivatalnokkal oly lealázó módon bánt. Ladát e felelet rémitően felbőszíté; kis csapatját csatarendbe állította, s az ellenségnek neki rontott. Odin vitéz fia, készületlen levén a támadásra, az első ütközés után hátrálni kezdtek; csakhamar megzavarodott a szép rend s a legnagyobb zűrzavar támadt közöttük. Ezalatt Kerman fővezér magához jöven mámorából s meghallván a történeteket gyorsan egybegyűjté katonáit s a kastély kertjén keresztül vágatva futott azon helyre, hol számítás szerint az ellenségnek tartózkodnia kellett. A legjobb perczben

* Petőfi e költeményét is hátrahagyott saját kéziratából közöljük, mely egykori nejeél volt, s most fia birtokában van.

érkezett meg, — tökéletesen befejező, a mit Lada elkezdett. Az egész porosz hadsereg, kivéve egy altiszte, ki szabadulását lova gyors lábainak köszönhető, részint lekonzultatott, részint elfogatott. A hadsereg lelvén győzve, a fejedelem s a fővezér egymás karjaiba borultak. Értésökre esett később a foglyoktól, hogy nemsokára egy másik porosz csapat fog jönni ellenök, megboszulandó az előbbinek vereségét.

Addig kell tűni a vasat, a míg tüzes. Miután a foglyokat megvizsgálták s biztos helyre elhelyezték, összegyűltek az új fejedelemség alattvalói éjjeli tanácskozásra, azon védezőközök felől, melyekkel a legközelebbi betörést, mire biztosan számítottak, megakadályozhatják. Másnap reggel futárok küldettek szét Lengyelország különböző részeibe, levelekkel terhelve Lada ismerős shliachtichieikhez. Segély adásra szólítottak fel e levelekben. Egyszersmind tudatták az ellenséggel történt első összeütközésük szerencsés eredményét. Ugyancsak az nap Ladovában minden kapa, ásó elővetetett s bokr, föld és sánczerősítések el kezdtek csinálni a fejedelemség határszéleinek különböző pontjain. Három nap múlva Ladovo falu — nem tulozunk, ha állítjuk, hogy nagy kosárhoz hasonlított, mely minden oldalról hatalmas zárfalat képezett. Az utakon keresztül nagy árkokat ástak; szóval oly jól dolgoztak, hogy néhány nap múlva az ügyesen gondolt védelmi munkálatok végre voltak hajtvá. Parancsolat adatott ki a lovasságnak és gyalogságnak, hogy kisebb csapatokra osztva magukat, az utak, s az ösvények mellett álljanak lesbe, s a legelső jelle készen legyenek.

Ézen hadi előkészületek alatt Lada igen jól érezte magát. Szoros fegyelmet akart behozni hadseregébe; mindennap hadi szemlést tartott, gyakoroltatta, tanította embereit, szóval igen rövid idő alatt egészen megszokta a katonai élet fáradalma. Kémekeket tartott, s ezek által mindig elég korán sikerült megtudnia az ellenség minden mozdulatát. Midőn biztos adatot szerzett a porosz hadsereg számáról, mely birtokait újra megtámadta, azonnal egybegyűjté hadnagyait s tanácskozni kezdtek a teendőkről Lada elnökléte alatt. Véleményük az volt, hogy az ellenséget meg kell várni, míg a falut megtámadja, s azután rohanni rája részint a faluból, részint a falun kívüli rejtékhelyeikből; így, mintegy két tűz közé szorítva, könnyen meg lehetne verni.

Ázután fölmerült, hogy jó volna a csata színhelyét az ellenség birtokaira tenni át. Igaz, hogy ezáltal a casus belli oly következményeket vonhatna maga után, melyeket mi sem lenne képes helyrehozni; s ha a végső esetben kényszerítve volnának Lengyelország szövetségében keresni kárptólást, könnyen megtörténhetnék, hogy ez utóbbi megtámadná pártfogását, nehogy valamikép gyanuba hozza magát azok pártfogása által, kik a porosz földbirtokokat háborgatják. Miután minden ajánlott eszközt gondolóra vettek s kimerítették, hogy a fejedelemséget ezen nyommasztó helyzetéből mihamarabb fölmentsék, Lada dühösen szakítva félbe a gyűlést, elhatározá, hogy serege saját birtokán fog maradni s onnan veri vissza az ellent. Elkísértette nejét s környezetét biztos helyre, a mennyasszonyi hozományul kapott birtokra, és miután embereit az erdőnek különböző pontján lesbe kiállította, elterjeszté a hírt, hogy a schliachta, elrémítette az ellenség közeledése által, szétfutott s mindent védtelenül hagyott. A poroszok épen azon napon hallották meg e kedvező hírt, a melyen be akartak rontani a fejedelemségre.

Lada egyik ravasz alattvalója, ki a német jelleget bámulatosan tudta utánozni, kovácsnak öltözködve, bevezettette magát az ellenség táborába. Úgyesen tettette magát, rémületének s örömeinek szabad tét engedett s azt mondá: hogy életében először lát brandenburgi sereget s zászlókat. A poroszoknak megtetszett az együgyű ember, s szabadon engedték járkálni katonáik között, mialatt ő kényelmesen számítá meg azoknak számát. Éjjelkor visszatérvén, értesíté az övét, hogy az ellenségnek kétezer gyalogja és fegyverese s négy ágyúja van összesen; de a

erejét gyarapítsák, a mint III. Panne uralkodása alatt tettek a török és tatár foglyokkal.

IV.

Mintha az ég is kedvezett volna Lada ügyének, épen ez idő tájban Brandenburgban igen kevés használható s rendelkezésre kész csapat volt. Hogy pedig máshonnan hozzanak segítséget, nem bírt előtte valószínűséggel, mert az a távolság miatt sok időbe került volna. Mindazáltal tudta, hogy a poroszok új támadásra készülnek, s épen ezért ő sem akart télen maradni. A környékbeli nemes emberek értesülvén a történetekről, irigy szemmel tekintettek Ladára, s szívök mélyéből kívánták a veszélyt, mely különben úgy is fenyegette. Nagy számu, kereset s menhely nélküli, lusta, tunya népség tizenként, százként vándorolt hozzá, menhelyt keresve, s szolgálatakat ajánlván fel. E szerint a fejedelemség védőinek száma tetemesen megnövekedett, úgy hogy biztosabban nézhetett elébe a bizonytalan jövőnek, mint eddig. A közeli szomszédok, kikkel Lada jó viszonyban volt, az élelmi szerek készítésével foglalkozkodtak.

Ezen hadi előkészületek alatt Lada igen jól érezte magát. Szoros fegyelmet akart behozni hadseregébe; mindennap hadi szemlést tartott, gyakoroltatta, tanította embereit, szóval igen rövid idő alatt egészen megszokta a katonai élet fáradalma. Kémekeket tartott, s ezek által mindig elég korán sikerült megtudnia az ellenség minden mozdulatát. Midőn biztos adatot szerzett a porosz hadsereg számáról, mely birtokait újra megtámadta, azonnal egybegyűjté hadnagyait s tanácskozni kezdtek a teendőkről Lada elnökléte alatt. Véleményük az volt, hogy az ellenséget meg kell várni, míg a falut megtámadja, s azután rohanni rája részint a faluból, részint a falun kívüli rejtékhelyeikből; így, mintegy két tűz közé szorítva, könnyen meg lehetne verni.

Ázután fölmerült, hogy jó volna a csata színhelyét az ellenség birtokaira tenni át. Igaz, hogy ezáltal a casus belli oly következményeket vonhatna maga után, melyeket mi sem lenne képes helyrehozni; s ha a végső esetben kényszerítve volnának Lengyelország szövetségében keresni kárptólást, könnyen megtörténhetnék, hogy ez utóbbi megtámadná pártfogását, nehogy valamikép gyanuba hozza magát azok pártfogása által, kik a porosz földbirtokokat háborgatják. Miután minden ajánlott eszközt gondolóra vettek s kimerítették, hogy a fejedelemséget ezen nyommasztó helyzetéből mihamarabb fölmentsék, Lada dühösen szakítva félbe a gyűlést, elhatározá, hogy serege saját birtokán fog maradni s onnan veri vissza az ellent. Elkísértette nejét s környezetét biztos helyre, a mennyasszonyi hozományul kapott birtokra, és miután embereit az erdőnek különböző pontján lesbe kiállította, elterjeszté a hírt, hogy a schliachta, elrémítette az ellenség közeledése által, szétfutott s mindent védtelenül hagyott. A poroszok épen azon napon hallották meg e kedvező hírt, a melyen be akartak rontani a fejedelemségre.

Lada egyik ravasz alattvalója, ki a német jelleget bámulatosan tudta utánozni, kovácsnak öltözködve, bevezettette magát az ellenség táborába. Úgyesen tettette magát, rémületének s örömeinek szabad tét engedett s azt mondá: hogy életében először lát brandenburgi sereget s zászlókat. A poroszoknak megtetszett az együgyű ember, s szabadon engedték járkálni katonáik között, mialatt ő kényelmesen számítá meg azoknak számát. Éjjelkor visszatérvén, értesíté az övét, hogy az ellenségnek kétezer gyalogja és fegyverese s négy ágyúja van összesen; de a

lovasság nagyon öreg s csammogó, a gyalogság pedig rendkívül lusta. E hirre Lada lesbe állított embereit még jobban szétosztotta azon az uton, melyen az ellenségnek át kellett haladnia, s mely egy mértföldnyi kiterjedésű lehetett.

Az egész éj eltelt e rendezkedéssel, parancsotállással s egyes csapatok közti gyors közlekedés meghatározásával. — Hajnalkor jelenték az előőrök, hogy a porosz hadsereg utban van. Október hónap volt, s így azon időszak, midőn a hűvös lég s a köd nem ritka. Hét óra tájban a kürt s a dob harsogása távolról hirdeté, hogy a porosz hadsereg valóban elhagyta éjjeli állomását. Csakhamar látható lón az előrenyomuló hadtest. Az erdőhöz érve, néhány lovas embert küldtek előre az ut kipuhatolása végett, s ezeket Lada emberei nyugodtan hagyták elvonulni. Az előőrök a faluig hatoltak, a nélkül, hogy élő lényvel találkoztak volna; visszatértek tehát s jelentették főnöküknek, hogy az ut tökéletesen szabad. A középszárny, melyet az ágyúk képeztek, parancsot kapott, hogy nyomuljon előre. Midőn már az erdő közepén tal voltak, hirtelen ágyúdőrej hangzott a fák lombjai között, mely megrázkodtatá s perczeze megállítá a mitsem gyanító ellenséget. Ez ágyúdőrej támadási jelül szolgált Lada embereinek.

A poroszok rémülete a legmagasabb fokra hágott, látván a deres fákat mozogni, s a zuzmarát az utra aláhullani; egyszerre, mintha a föld nyílt volna meg, füstgomoly és golyó-zápor lépte el mindnyájukat, jobbról, balról, előlről és hátulról. A porosz tábornok, a csapat vezénylője készületlen volt ilyenmi támadás ellen; nem is gondolta, hogy ez oktan önhiit népség, mert mindig annak tartá — hasonló véletlekre merne lépni.

Szó sem lehetett többé győzelemről, még szerencse, ha élőkét megmentik s becsülettel megszabadulnak a kelepcéből. Négyseget képezve szilárdul álltak ellent a heves rohamoknak. De Lada embereinek egy ügyes tette megakadályozá szerencsés mozdulat minden előnyeit. Oriási lángnyelv, szikrákat és füstgomolyt hányva ki magából, bocsátatott Odin szerencsétlen fiaira, úgy hogy szemök világát majd elveszték. Roppant mennyiségű fenyő s száraz galy égve, füstölve dobott elébük az uton keresztül, úgy hogy egy lépést sem tudtak tenni s a tűz, füst és ellenük rohamai ellen egyszerre kellett magokat védeniök.

Ez oriási zavarban a rend végképen felbomlott, úgy hogy nem volt ki engedelmessédkjék, nem volt ki parancsoljon. Egyszerre hűg borzongás futotta át a poroszok minden tagjait, s rémületen hátra hagya holtjaikat és sebesültjeiket, futásnak eredtek. Távolban megállva, fájdalommal tekintettek vissza a rájuk nézve oly szerencsétlen helyre s renbe szedvén magukat, folytatni kezdték visszavonulásukat; de épen e perczben egy lovas csapat, mely nem messze tőlük biztos helyen volt lesbe állítva, rájuk rontott s kegyelem nélkül felkoncolta őket. Az új fejedelemség alattvalói oly jól működtek, hogy nagy Fridrik hatalmas tekintetű, izmos katonákból álló seregének alig szabadult meg negyede; a többi része az erdőben, az utakon sebesülten hevert, vagy pedig foglyul esett.

(Folyt. köv.)

Bucsumi oláh asszony.

Bucsum híres helység a maga környékén. Olyan mint egy óáz sívár pusztá végtelenjén. Benn fokszik Erdély aranyvidékén. Körülte, és a fölötté emelkedő hegyekben mindenütt aranybányászok foly. A bucsumi oláh egyszersmind bányász, s a bucsumi bányász egyszersmind gazdag. E fogalmak elválaszthatlanok egymástól a környéken.

A bányavidék lakóinak tulnyomó része szegény, ronda, elcsenevesszett. Azok között, kik bányászatot űznek, nem láthatás derék férfiut, szép asszonyt. A férfiak apró, görnyedő alakok, a görvélkyör mindennapi vendég nálók; asszonyok, férfiak egyaránt görvélyesek, némelyeknek két, háromszoros golyva dagasztja nyakát, úgy hogy lélekzése már messzire elhallaszik. Az asszonyok 30 éves korukban már vén banyák, nem irigylőket senki férjeiktől. S ha a férj jól elődönti feleségét, ez zsober rakja az itlégeket, még dicsekszik férje szeretetével, mert különben nem verné meg, ha nem félténe.

E vidék keretében mint kirívó ellentét áll ott Bucsum, népével. Szép szálas férfiak, szép karcsu természetű nők lakják. S a bucsumiak egész életmódja elüt a vidék többi népétől, az ugynevezett mokánytól.

Szeretik a fényt, a pompát, a csillogást. Szeretik a magok módja szerint. A férfi a legfinomabb gyolcsból készített ingeit; kisallangozza, kisujtásozza, hogy keresni kell rajta fehér helyet. S aztán daróc harisnyát, szőr-nadrágot vesz melléje és báránnyőr ködment, mely sohogysem illik a finom inghez. A bucsumi asszony magára rak selymet, aranyat, ezüstöt, pántlikát — hogy csak úgy ragyog tőle. Mellét mindenféle becses régi pénzekből készített fűzér, vagy értékes drága gyöngy ékositi; de a sok drágaság közt ott találhatás krajezáros kalárist, vagy fülbevalója értéknélküli gyermekjáték. Szoknyája finom és nehéz selyem, s hogy a dísz teljes legyen, a picziny lábat óriás nagyságu nehéz, patkós csizma védi.

Epen ily bizarr háztartásuk is. A bucsumiak szeretik a szép butort, a szép képeket. Láthatod aztán a legtarkább vegyületeket; egy európai híró metsző művét a havasi piktorok akombákomszerű, kivart tagu szentei mellett; faragatlan, sánta lócsát, remekművi politirozott díszasztal mellett; bocsokort, sáros csizmát, daróc harisnyákat szép almáriom tetején... stb.

Ha hetivására terádulnak a bányavárosokba, a bucsumi szép, daliás alakok azonnal fölismerehetőek a nagy néptömegben. Az ellentét itt még inkább kirív.

Sajátságos körülmény az, hogy e falu lakosainak természeti alkata mennyire elüt az egész vidék népétől. Ép férfit, szép asszonyt, sőt valódi szépséget csak itt lehet találni az egész vidéken. Bajos volna ennek okát megmondani. Egy gonosz hagyomány, melyet talán csak a vidék irigysége költött s rossz nyelve terjesztett, azt tartja, hogy Mária Terézia uralkodása alatt, szándékosan-e vagy történetesen, egy század magyar huszár szállásoltatott a testileg-lelkileg elcsenevesszett népi vidék főhelyére Bucsumba s az oláh leányok és menyecskéikkel keveredve, az frissítette volna fel a faj elomhult véréit. Nem tudjuk bizonyosan, igaz-e vagy csak történeti adoma.

A katonaság új ruházata.

Alig egy éve, hogy az „osztrák-magyar hadsereg” egyenruházatát képekkel illusztrálva ismertettük, s ime most ismét némileg új alakban mutathatjuk be a vitézeket.

Soha annyi változás a nap alatt, mint ennek a hadseregnek a ruházatában! Valóság, mintha a divatot követnék, és mintha tartanának megbizottakat, a kiknek egyéb dolguk nem lenne, mint új divatot gondolkodni. És a mit így kifőznének, azt a szabásati hadseregi főigazgatók, a regementek szabói és legalant az ekzerziációs-mentes „zugschneiderok” átvarázsolnak a valóság világába hegyes tűknek, iszonyatos mennyiségű czeránának és tüztől sziporkázó vasalóknak segítségével.

Még akadhatnak olyan százados öreg urak, a kik a hadsereg czopfjára emlékeznek, melyet fodrászok készítettek. Még pedig egy nappal mindig a parádé előtt, mivel az a sajnós körülmény volt

kapcsolatban, hogy a szegény czopfos vitéznek éjszaka nem volt szabad lefeküdni. József császár többre becsülvén a katonáit, mint a czopfos, kimondta ennek halálos ítéletét. Még többen fognak emlékezni a gérokkra, az óriási csákókra, a hatalmas borjúkra, melyek egy valóságos borjú súlyával vetekedtek. Igazán, a mennyi újítást így darabonként lassan-lassan behoztak, nem lenne csuda, ha valamelyik második kapitulációt szolgáló vitéz ur nem ismerne rá a saját maga első kapitulációja korából való képére, melyet — ha a fotografia már akkor divatban van, — bizonyosan nem mulasztott volna el készíttetni a szeretője, vagy a hogy ők nevezik: „felesége” számára.

Most megint új ruhát kap a sereg. Megkékül. Nem kell annyit mosni a „bluzlit” és a hagyományos emlékü „farba” elvezeti minden jelentőségét a szíj fehérítése körül, mely ezuntul természetes színében fog díszleni vitézeink derekán. Sapkát is újat kapnak: a gombos „holzmitzít”, mely az igaz, hogy nyáron meleg, télen hideg, árnyékot nem tart; de ha a divat úgy hozza magával, azért az ég tarssa meg!

De lássuk részletezve hadseregünk új uniformisát, melyet jelenleg még csak a tisztelen és ön-

Bucsumi oláh asszony. — (Fénykép után.)

kényeseken láthatunk; de nemsokára a legénység is megkap.

A gyalog sorkatonaság főtisztjei sötétkék fegyver-kabátot kaptak fennálló gallérral és hat gombbal egy sorban; továbbá világoskék nadrágot, csupán csákójok maradt meg régi állapotában. Így öltözködnek parádében. Táborig ruhájok sötétkék színű zubbony, melynek nincs gombolója, hanem sinórral húzzák össze. A sötétkék színt a legénység felső ruhájánál is alkalmazták, miért azok bizonyára nem haragszanak, mert nem oly kényes, és így nem kívánó gyakori és fáradságos tisztogatást, mint a fehér. A szíjazatot is meg-hagyják természetes színében, a „farba” kiment divatból. A bornyu megmaradt régi alakjában, de a tölténytaska nem vállról esüng le, mint ezelőtt, hanem szíjövön hordják elől és hátul.

A tüzéségi tiszték díszruhája barna fegyver-kabát, kék bő bugyogó és lovagszíma. A patron-tást a tüzerek vállon hordják. Táborig öltöztetik sötétbarna zubbony, barna rajthuzli és kámszás sötétbarna köpönyeg. A legénység közül a lóhá-tasok barna fegyverkabátot és kék bugyogót viselnek, a többi kék pantalon, két oldalt két hüvelyknyi széles vörös csikkal.

Az ulánusok kék kabátot, vörös bugyogót és forgó nélküli confederatkát kaptak, a patron-tást vállon viselik. Táborig zubbonyuk kék és köpenyük barna. Tiszt és legénység egyforma színeket hord. Az utóbbiak miczije (táborig sápkája) vörös. A Traim-ulánok fehér tollat viselnek a confederatkán, a többi 12 ezred pedig lószórforgót.

Az egy évi önkénytesek öltözete hasonlít azon hadsereghöz, melyhez beosztva, csakhogy megkülönböztetésül a kabát hajtókás, közeljégy egy keskeny sárga szalagot viselnek.

A josefstadi fogoly-életből.

(Vége.)

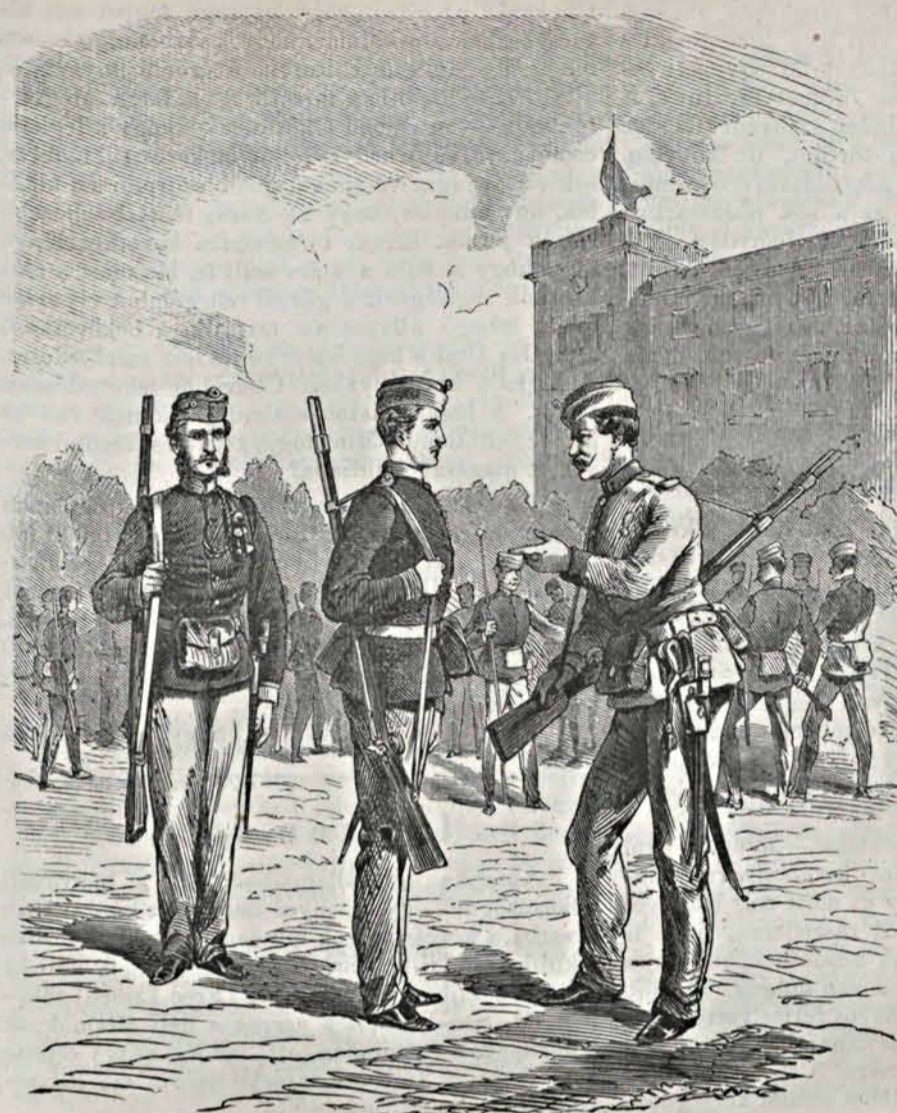
Minden két szobának volt egy sánczosa (Schanzsträfling) ezeknek a lábán volt a vas és zörögtek vele rettenetesen. Reggel (nyárban 6, télben 7 órakor) vonult végig ablakunk alatt a 30—40 sánczos, egyhangú zúgással zörgetve vasát, aztán a profósztól behozták a fát, a tejet, a könyvet, szobánkat kisépérték, ruháinkat, csizmáinkat kitisztították, mosdó- és ivóvizet hoztak s dolgaikat végezve nálunk, vagy visszamentek szomorú kazamátá-jokba, vagy mentek vármunkára, utcát seperi, vársánczókat egyengetni, a tiszték kertjeibe dolgozni, vizet hordani stb.

Legtöbb gallicianer volt köztük, — néha kis büntét 5—6 évi sánczmunkára ítélték — sok rokonszenves ifjú; egy lengyel vagy rusznák fiú volt az én szobámban tovább egy évnél, s mindennap megcsókolta kabátom szélét — s mennyre-földre kért, hozzam el magammal, mert egész életében híven fog szolgálni.

Ezek a sánczosok délben elhozták ebédünket, s akkor is végezték a szobai szolgálatait, — néha küldöttük őket egyik, vagy másik pajtásunkhoz, fekete kótáblára írván fel izenetünket.

Már fennebb is említettem a könyvet. Minden foglynak volt egy pénztári könyve; ennek 10—12 első lapja a bevételre volt számitva, a többi 20—24 lap a napi kiadásokra. A hónap végén aztán összeszámolták kiadásunkat, s ki-vonták az első lapokon álló összegből; s pénzünk kezelése így ugyszóvala előttünk és elméletileg tisztán folyt. A josefstadi foglyok havikiadása saját pénzükből 10 és 30 ezer forint közt mozgott. A pénz egy ládában állott a fő-profósznál, és három kulcsa volt, egyik állott a főprofósznál, a másik a térhadnagynál, s a 3-ik a térkapitánynál, a kasszában rendszeren 20—30 ezer forint volt; a kiadás 5 naponként történt a profószoknak; a pénz mindennap érkezett. A gróf Hallereknek, s egy pár olasznak (Finzi-Mangilinek) egyenként mindig volt néhány ezer forintjuk a pénztárban. Voltak ugyan megszorító rendeletek a költségre nézve — de habár szorosan véve a kincstári adalékkal is meg lehetett érní, — voltak olyanok, kik havonként 200 forintot, sőt többet is elköltöttek. A pénztárt illetőleg itt nem igen — vagy ritkán fordult elő eset, hogy a pénzes-level elveszzen — (Szebenben épen ez történt), hanem itt az a baj volt, hogy magából a ládából tünt el a pénz; részint a három gondnok együtt vett ki, s aztán nem tudták visszatenni; részint az egyik bizott a más kettőben, s a kulcsot odaadta, és ez a kettő vett ki, vagy egyenként is — elég az hozzá, hogy valahányszor generalis pénztárvizsgálatot tartottak, mindig hiány volt; igaz ugyan, hogy az állam szegyelvén e históriát, mindig rögtön kipótóla a hiányt, mert az kissé furcsa lett volna, hogy a foglyok pénzára meglópassék, de mindannyiszor egyik, vagy másik kezelő kereset vagy bünyvizsgálat alá került s többeket el is ítélték. Egy hányveti térhadnagy épen ott helyt Josefstadba került a kriminalis rabok közé.

Meg kell adni, hogy a szegényebbeket a vagyonosabbak szívesen segítették, — aztán a mint valaki selyem, drót vagy famunkát s szabó és czi-

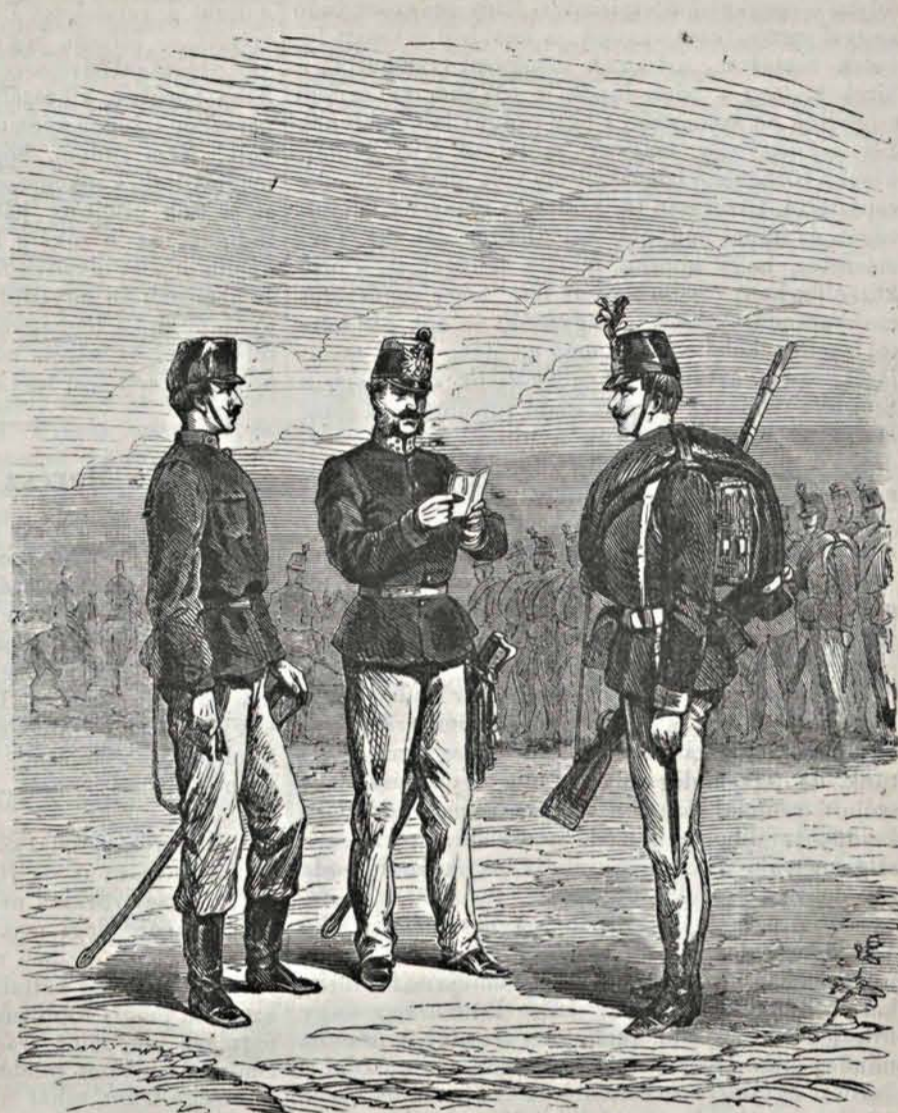
Gyalogság tábori öltözetben. Egy évi önkénytesek.

pézmesterséget tanult, mindig akadt vásárlóra; részint olyanokra, kik ott helyt megvették, s az arát átírták a könyvbe részint olyanokra, kik a készmunkákat Pestre, Szegedre, Aradra, Kolozsvárra szállították, s itt tették pénzzé.

E tekintetben fölemlítendőnek tartom minden vidéknek lelkes honleányait, kik az azon időkben mondhatni mindennapivá vált fogolyélet szánalmas állapotát nagy igyekezettel enyhítették — és lelkesedésükazévek folytán sem csüggedett. Már

elíteltetésünk alkalmával, az erdélyi hülygek mindenkünknek, mintegy 40 foglynak háziasapkákat arannyal és ezüsttel hímelve, házipapucsokat, kivarrtot tárczákat, stb. küldöttek. Ezek közt kell említenem a gerynoszegi gróf Teleki Domokos, akkor még hajadon leányait József (most gróf Teleki Sándorné) és Zsófi (most báró Vay Béláné) grófnékat, gróf Toldalagi Eszter, Kreszta Mari, Turi Berta s más honleányokat.

Es a josefstadi élet egyik védangyalát a

Gyalogság. Tiszt és legény.

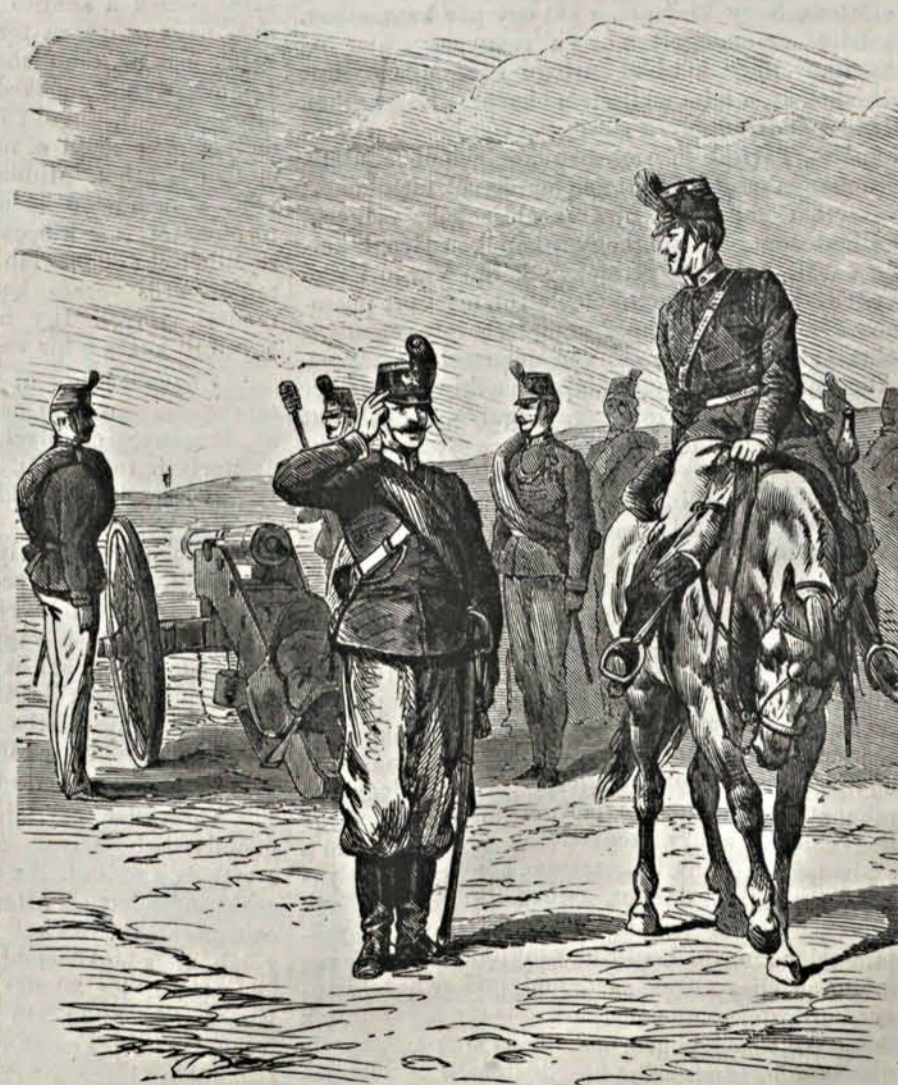
néha báró Radáknét, ki sokakat pénzzel látott el s minden évben egy négyzögű ol nagyságu ládat küldött tele szép fehérneművel és minden aprósággal, a mi a foglyoknak szükséges volt.

El lehet tehát mondani, hogy anyagi szükségét úgy szóvala senki sem szenvedett; nélkülözést sokan, de szükségét senki.

A szabadulás nagy napja 1857. május 13-án. 1857. áprilisében csak elterjed és már másodsor a

Ulánok.

Tüzéségi. Tiszt és legény.

A hadsereg új egyenruházata.

hur, hogy a császár Magyarországra jön, s e hír folytán megkezdődtek ismét a fél év óta szunyado kegyel mezesi kombinációk; a hazulról érkezett levelek biztattak, a tiszték susogásai támogatták a híreket, meg a bécsi lapok is (Wanderer) sejtien engedtek az amnestiát, s egy prágai lap, melynek két számát egy magyar születési ifjú kaplár, kivél a kórházban ismerkedtem volt meg, zsembébe csuszattatva, tüzetesen tárgyalta az amnestia lehetőségét, és minél nagyobb terjedtséget ajánlott. Természetes, hogy mindez minket felizgatott, s első kézzelfogható eredménye az lett, hogy rendszeres munkálkodásainkkal felhagytunk; ép egy pár héttel azelőtt kezdtem volt meg az olasz nyelv tanulását, többé aztán hozzá se nyultam, alig hogy a Sue-féle regényekhez volt némi türelmem. A sétálás idejét nagyon kezdtek nyújtani. Váradi ezredes, s a többi tiszték mindig köztünk jártak keltek, s erősítgettek, hogy ók minket mindig becsültek! Esténként a vizhuzánál a szegény proföz 10-er is mondta: „Einrücken meine Herren.“ Az érzelem és indulat minden hangját megpróbálta, de mi csak akkor mentünk be, mikor már esteledett, s egyelőre nem volt több mi csevegünk, és megéhezve vacsoráról kelle gondolkoznunk.

Tudtuk már, hogy a császári pár Budán van, s feszült várakozásban töltöttünk minden órát; egy-egy napon ellankadva újra olvasni, jegyezni kezdtünk, de csak addig tartott, míg egyik társ megszólt, azonnal minden könyv összecsapódott, s kezdődött újból a beszéd, okoskodás, tervelés a szigorú való s a fényes ábrándok közt ide-oda tévedve.

Végre május 10-dikén reggel a sétúra feljő Váradi ezredes és gróf Haller Ferenczet magához intve, néhányunk hallatára azt mondja: „Biztosítatom önöket, hogy ő Felsője Budán egy nagy kiterjedésű kegyelmi rendeletet irt alá! A névsort minden pillanatban várjuk!“ Ez nap már pakolni is kezdett egy-egy vérmesebb, de eltölt május 11-ik, 12-ik, a nélkül hogy valami érkezett volna. Gyönyörű tavaszi napok voltak, az egész vidék ki volt zöldülve, én mondatom, hogy annyira izgatott voltam, miként nappal alig tudtam egy-két órát olvasni, és éjjel egy-két órát aludni.

Délutánonként egy-egy kicsit időgátlunk, már hiába másként nem valánk képesek szórakozni!...

Május 13-kán már lankadni kezdtünk, a pessimisták keserű mosolyai néztek körül, s mi este fél hét órakor ismét csak bezárattunk, az egész fogda elcsendesült, a zárnokok is szobáikba vonultak, s én előszobánk ablakában állva keservesen füttyörészttem, — egyszer csak egy negyed 8-ra verik a leghátulsó kaput, egy zárnok elszalad előttem, hogy kinyissa, s jön egy pár katonatiszt, s hátul zamzogott a „vén rongyász“; „mi baj kapitány ur?“ kérdém suttogó hangon a nyitott ablakot át, a mint mellettem elment: „Es ist schon da!“ mondá mosolyra viczorítva vén képét. „Valóban?“ „Tartsák készen magukat!“ mondá utána gyorsan s azzal elszaladt; én berohanok társaimhoz, vasainkat felrakjuk, újra az előszobába megyek, hallgatózom; hallom, hogy a kapukon járnak kellenek. „Mi baj van gyermek?“ kérdé Vargó Zsigó kedves barátom az első emeletről, mert ott puttonozva levén az ablakok, nem láthatott semmit, s csak azt hallá, hogy a vén némettel beszéltem. Alig volt időm, hogy felkiáltssam neki a vén ember szavait, ime a zárnokok szétnyargalva, s a pillanat hatalmától elsodortatva örömtől ragyogó arcokkal nyitják fel az ajtókat. „Le a vasakkal!“ kiáltá kaplárunk, s neveinket a megindulástól reszkette folólván, mondá: „menjenek ki urak, itt van ő exceleltia!“

A másik pillanatban már az udvaron voltunk, s minden szobából jöttek társaink. Az udvaron volt Kissinger altábornagy körülveve számos katonatisztól. Az öreg ur meg volt hatva; az auditorral felolvastatja a kegyelmi okiratot, és a mellékelt névsort, 114 név volt rajta csak a jeseftadti fogdából. És ekkor az altábornagy ur egy szép beszédet mondott: „Életem legszebb pillanatjának tartom e perczet, midőn ő Felsője kegyelméből ennyi szenvedőnek visszaadhatom a szabadságot. Kinyilatkoztatom, hogy én nem olyanoknál találtam önöket, mint hallottam, én önök magaviselőlettel nemcsak hogy mindig meg voltam elégedve, de becsülni tanultam önöket azon méltóságos teljes türelmért, melylyel nehéz sorsukat hordozták. Engemet önök soha se emlékeztettek nehéz kötelességeimre; nekem egy rozó órást sem okoztak, fogadják ezért köszönetemet, és fogadják őszinte üdvözlételem uraim, e perczben, midőn önöket, kiknek neveit felolvastam, ezennel szabadoknak nyilvánítom!“ Eljénkel fogad-

tuk az öreg katona beszédét, ki nyári blonzeban, a mint a rendeletet Prágából megkapta, azonnal sietett, — láttam, hogy rá volt írva „dringond“ s vöröstentával háromszor aláhúzva. [Miegy más nyakába borulva, kibeszélhetlen örömet érezünk. E perczben minden nyomor, minden szenvedés feledve volt! Nem tudom, hogyan történt, de könyeim megeredtek, s zokogásomon alig tudtam erőt venni; az a sok elfojtott bánat, az a sok visszatartott indulat, az a sokáig letipott érzelmvilág, könyeim árjába olvadva fel, szabad folyásnak indult, és nemcsak én egyedül sirtam, könyöztek mindnyájan, sirt a legnagyobb rész... soha sem fogjuk feledhetni ez estét, melynél nevezetesebb napja egyikünknek sem lesz soha, 1857. május 13-ik!

Merész léghajós.

Chevalier, a híres Nadar iskolájából kikerült léghajós a jövő hó közepén nagy légutat készül tenni az Atlanti-óceán fölött, Amerikából Angliába. Az indulás New-Yorkból történik, hol Chevalier jelenleg tartózkodik, s a légi utazás a brit szigetek valamelyikének partján érve véget minden számítás szerint, ha ugyan Chevalier ki nem hagyott számításából egy szélrohmat, mely Spanyol-, Franciaország- vagy Izland felé módosítja azon egyenes vonalt, melyben Londonba akar érkezni.

Emerész vállalt a londoniakat — minden angol vérük dacára is — roppant kíváncsiságra hangolja. A newyorkiak néhány év előtt már bizonyos Low „tanár“ légi útja által rászédve, most is azon meggyőződésben voltak kezdetben, hogy újra valami iparlovag vállaltával van dolguk. Később azonban mégis több tudományos férfi vette pártfogolása alá, mint Doremus tanár és Johnson, s a Smithsonian-intézet rendes tanára. A vállalat becsületessége iránt tehát nem lehet semmi kétségünk, csak hogy ez még nem biztosít bennünket arról, hogy sikerét a víz el nem mossa.

A legújabb idők e bátor Icarusa Nadar mellett kitűnőleg elsajátítá a fényképezést és léghajózás mesterségét.

Ugyancsak Nadar társaságában szállt egy híres légi utra az „Oriás“-on, 1864-ik évben, midőn a merész léghajózók d. u. 5 órakor Párisból indulva, másnap reggel 8 órakor már hannoveri talajon szálltak, illetőleg zuhantak a földre, mely zuhanásnak kéz- és lábtorcsák lettek következménye.

Ki azonban a léghajózás borzasztó szépségeit egyszer már élvezte, egy törött kéz vagy láb fájdalmas emléke nem tartja vissza, hogy újra ne kívánczozzék a szédítő magasságba, ha csak éppen nem nagyon gyáva természetű; pedig hogy Chevalier nem az, több ízben tett légi útja bizonyítja. Legmagasabb emelkedése állítólagosan 30,000 lábra történt, angol föld felett. Ez oly magasság, melyet még senki el nem ért s elevességy nélkül el sem is érhet. Midőn 14,000 láb magasságban volt, — mondja ő — a légzés már csak nehezen történhetett, a kibocsátott galambok csak alig repülhettek; 30,000 láb magasságban pedig minden tagján erős vérzés kezdődött, s ruhái mint tele ivódtak vérről. Így beszéli Chevalier maga, az egyedüli kezes e hír valódságáról.

Chevalier egy új találmányra, a „kiegyenlítőre“ (compensator) nagy sulyt fektet. Léghajója, a „Remény“, melylyel a nagy világítenger tájait átvitorlázhathat reméli, ily készülékek van ellátva. A „kiegyenlítő“ egy kisebb s a főgömb alatt álló tartalek-golyó, mely a főgömbből kiömlő, s bizonyos magasságban elvesző gázt magába vonja. Főváltel, a „Le science en Ballon“ szerzője, e kiegyenlítőre azt a megjegyzést teszi, hogy ennek szerepe kinyitása vagy bezárása által a léghajó emelkedését fokozni és azt testszér szerint súlyszertoni lehet, egyik légáramlatból a másikba, míg azon irányu áramlatba nem jut a hajó, melyre éppen szüksége van. Az eddigi ide vonatkozó kísérletek azonban mégis siker nélkül maradtak.

Chevalier már többféle léggömböt készített: madár-, hal-, szivar- és henger-alakúakat, gépezettel és a nélkül. Az eredmény csak vagyónának csökkenése lett. A „Remény“ gömb-, vagy inkább csitrom-alakú. Sokkal kisebb teriműjű, mint azon gömb, mely legközelebb Ashburnam-parkból emelkedett fel. Ez 30,000 köbláb gázt tartalmazott. Ennél már 3000 láb magasságban jelentékeny mennyiségű gáz ment veszendőbe. Mily valószínűség tehát, hogy a sokkal kevesebb tartalommal bíró „Remény“, a kiegyenlítő nélkül még két napig sem tarthatná magát felszelen, hanem a világítenger hullámai közt találná sírját. Ez ellen is

azonban lehetőleg biztosítani törekszik magát Chevalier az által, hogy hajójára léggel telt kis zacskókat alkalmas, melyek vízbe hullás esetén megújíják az elmerüléstől. A gömb ugyanis ez által uszó-állapotban tartatik a víz felett. Megtörténhetik — ugymond Chevalier — hogy a léghajó esőtől ázva, vagy nedves felhőkön keresztül hatolva, sok viz-anyagot vesznek a gömb szövetei s a kötelek, ugy annyira, hogy 2—3 száz fonttal nehezebb lesz a jármű. Ennek természetes következménye lesz, hogy a hajó a vízre száll le. Ha most a zsákocskák segítségével a gázzal telt gömb a víz színe felett lebegő állapotban tartatik, a bekövetkező száradás által a hajó ismét képes lesz emelkedésre. A léghajó kormányzását Chevalier lehetlennék tartja. A légáramlatok szabad játékaiban van az kitevé feltétlenül. Mint fogja tehát eszközölni tervezett utazását Angliába?

Felelet: Chevalier több kísérlet után azon tapasztalatra jutott, miszerint 3000 és 10,000 láb magasság közt mindig nyugatról, vagy északnyugatról jövő légáramlat ömlik kelet felé. Utazását is inkább e tapasztalásának megerősítésére tervezi, mint hívágyból. A keresztül szárnyalandó 4000 angol mérföldnyi tér meg fogja kísérteni tapasztalásának igazságát.

Tiszta szívből kívánjuk, hogy meghozhassa hírét!

P. N.

Ingyen-étel.

Amerika déli államaiban, ha a hányaveti bőkezűségnek egy bizonyos neme jött mostanában divatba, a korcsárosok minden nagyobb városban s különösen Új-Orleansban, vendégeiknek déli 11—12 óra tájban ingyen-ételt (Free Lunch) tállanak fel. San-Francisco város a déli államoknak e sajátos és minden ott lakóra nézve felette kegyelmes és kellemes intézkedését a szó legzorosabb értelmében adoptálta.

Mikor a nap legmagasabbán áll, San-Franciscoanak minden ivó terme — pedig annyi van mint a gaz — egészen a fulladásig megtelik lüch-evekkel. A nobelből vendéglőkben teknyós-béka- és osztriga-leves, pulykák, bornyusult, a legfinomabb halak, főtt sonka, heringek és mindenféle finom salátanemek s azon fölül még egy jó rakás főzelék s igen delikát mellékeknek állnak a törzsvendégek rendelkezésére ingyen. A másodrendű ivodákban, sörkorszámban s más efféle helyiségekben, melyeknek lakói az ételnek nem annyira minőségét, mint inkább mennyiségét veszik tekintetbe, a gombóc- és borsólevesek, marhasültek, kecsesze, szalonca és paszuly, pityóká-saláta stb. effélék járnak.

Mindenki, a ki étványát érez magában, bátran s minden teketoria nélkül neki eshetik az elébe tett étkeknek s ehők belőlük, a mi és a mennyi testzik; fizetni nem kell semmiért. Hanem aztán minden jóvalól lunch-evöltől megvárják a jóllakás után, hogy a „bar“ hoz lépjen, hol az italt mérük s ott egy kerty whisky-t vagy brandy-t, egy csoktaik-t, egy pohár bort vagy sert, — egy szóval a miféle italt jobban szeret, adasson magának; ezért aztán az ivó helyiségekben érvényes egy vagy két „bit“-nyi árt le kell fizetnie. (Egy „bit“ — körülbelül 25 krajczár.)

Kezdetben az ingyen lunch csak a törzsvendégeknek volt szánva s csakis olyan helyeken jöhetett divatba, mint Új-Orleans és San-Francisco, hol a többnyire igen tehető és jómódú polgárok az ivásban bámulatos mesterek. A vendég-lés annyi pénzt „csinált össze“ mindig szomszjas vendégeitől, hogy egy-két ingyen sonkára vagy pulykára nem sokat nézett“, már csak azért sem, mert a legtöbb lunch-evő a lunch után ujult erővel fogott az iváshoz. Ma már San-Franciscoban mindenki fölkeresi a maga lunchjét s jobban esik a jelkének a „potya“ (a lunchra ez a legjobb kifejezés nyelvünkben). Természetesen az egyiknek sem jut eszébe, hogy a mititt nyerne, azt oda tul az ivásnál ugyis kihúzzák tőle.

S. L.

Utazás a holdba.

(Folytatás.)

VII. A munka megkezdődik.

November 4-én már a tulajdonképi munkához lehetett kezdeni. Barbicane összegyűjtötte a műhelyek főnökeit s következő beszédet tartá hozzájuk:

„Tudjátok, barátim, mért jöttünk itt össze? Egy ágyut akarunk önteni, melynek belvilága

kilencz láb átmérőjű, falai hat láb vastagságúak; s tizenkilencz és féllábnyi vastag kőburkolattal legyen körülveve. Mindössze tohát egy hatvan láb átmérőjű kutat kell ásunk, és pedig kilenczszáz mélyre. E nagy munkát nyolcz hónap alatt kell bevégeznünk. E szerint 2.533,400 köbláb földet kell kiásunk 255 nap alatt, a mi napjára kerek számban 10,000 köblábat tesz. Ez nem volna nehéz, ha 1000 munkás szabadon dolgozhatnék egymás mellett; de nehézet, a hol a hely viszonylag szoros. Mindazáltal ennek meg kell lenni, s tehát meg is lesz, számított hátrorságtokra és ügyességekre.“

Reggel 8 órakor az első ásó-vágás nyomult a stones-hilli talajba. S ettől fogva e derék műszer nem is pihent többé, míg csak a kut kiásva nem volt. A munkások negyedóránként váltották fel egymást. Az ásó először puha fekete televény földet talált, melylyel könnyen bánhatott; de ez csak 6 hüvelyknyi volt. Alatta 2 láb vastag finom fővénnyéreg volt; azt a mint kihörták, gondosan félre rakták, majd az öntésnél szükség lesz reá; következett egy négy láb vastag meglehetősen tömött fehér-márga réteg. Azon alól már csakánra kellett fordítani a dolgot; kövé vált csigaházból, meg kagylóköböl álló száraz, kemény szikléréteg volt ott; a furó hat és fél lábnyi vastagnak jelentette.

Itt már meg lehetett kezdeni a kőműves munkát is, melynek, a kutatás újabb gyakorlata szerint az ásással egyszerre kell lefelé haladnia. Ez egyszerű találmány szerint a földet nem kell beomlástól féltetni, a fal szilárdul tartja; az pedig csak felül rakják s maga sulyánál fogva mindig lejjebb száll.

A kőfalat úgy kelle rakni, hogy belvilága 21 láb átmérőjű kör legyen. Ez volt az ágyunk kihagyott üreg kiszabott mértéke, hat-hat láb az ágy falának, kilencz közepén az üregnek. Ezt pedig következő módon csinálták; készítették az oddig kiásott üreg fenekére egy azt épen befedő 60 láb átmérőjű, igen vastag és keményen összetákolott keretet, cserdeszkából, melynek közepén 21 láb átmérőjű kerek lyuk maradt. A deszkaszére rakták a falat, az üres rész fölött maradt a kut-üreg. Mikor a fal hydraulikus műszellel, válhatlan szilárdságu tömögben földszínez volt rakva, a munkások fogták ismét a csákányokat s a kemény szikla-földet belebb vágták, és pedig nemcsak az üregben, hanem a deszkakörök alatt is, gondosan, egyformán mindenütt; a deszkák ideiglenesen mindig kemény rövid ozlópöcckkel pecczelék föl. A mint két lábnyi ástak, a pecczeket rendre kiszedegették. A fal, saját sulyától lassan alább szállott, a deszkakerékek együtt, a kőművesek a fal felső részén folyást dolgoztak, hogy az mindig földszint legyen.

E munka rendkívüli ügyességet s vigyázatot kívánt; nem egy vigyázatlan megszobesült, némelyik halálosan is. De Amerikában ezt föl sem veszik. Az egész emberiséget nézik ott; az egyes egyénnek nem sokat gondolnak.

A munka azonban pompásan haladt. Az első hó végén a kut elérte az ez időre kiszabott mélységet, t. i. száztizenkét lábat. Deczemberben e mélység megkészesedett, januárban megháromszorosodott. Februárban egy vízrelt kelle küzdeni, mely a földrétegek közt szüntelen átszivárgott. Hatalmas szivatyakat kellett alkalmazni. Birtak vele; de a talaj egyenetlen keménységű levén a víz miatt, egyszer a kőfal egyik oldala nagyot silydott, a mi számos munkás életébe került. Három hét kellett a falban esett hiba helyrehozására. De hála a mérnök ügyességének s az alkalmazott gépezetek erejének, minden rendbe jött, s az egy pillanatra megrendült épület ismét visszanyerte szilárdságát.

Semmi baleset többé a munkát nem zavarván, június 10-re, s így a kiszabott időnél 20 nappal korábban, a kut elérte a 900 láb mélységet. A kőműves munka is teljesen kész volt; alja szilárd szikla-alapon pihent, teteje a földszínnel volt egyenlő.

Az ásási munkára fordított nyolcz hónapi idő az öntésre nézve sem volt elvesztegetve. A szükséges előkészületek ahoz is mind megtették, és pedig bámulatos gyorsasággal. A kuttól 600 yardnyi távolban, egész körben, melynek középpontját az ásás foglalta el, olvasztó kemencék építettek, száma 1200 kemence, mindenik hat láb széles s egyik a másikhoz három lábnyira. Egymáshoz tökéletesen hasonlók, magas négyzetű kéményekkel, igen jól vették ki magokat. Maston J. T. is azt mondta, hogy ennél szébbet soha életében nem látott, nincs is, még Görögországban se, hol egyébiránt, megvallá, soha sem járt.

Mire az ásás, illetőleg a forma készen volt,

az öntés anyagát is oda szállították. Vasuton s egy darabig tengelyen szállítani költséges lett volna, azért tengeren hozták a roppant teher. Így is nem kevesebb mint hatvannyolcz hajó kellett neki, mindenik ezer tonna teherre; valódi flotta, mely május 3-án indult el New-Yorkból, kiszállt az Oceánra, délre le a part hosszában, keresztül a Bahama-csatornán, megkerülve a floridai félszigetet, be a mexikói, illetőleg a kisdéd Szentlélek-öbölbe, s Tampa-Townban kötött ki.

Mihelyt az ásási és kőműves-munka be volt végezve, Barbicane, ki soha egy perczre sem hagyta el a hely színt, azonnal az öntés belső mintázásához kezdett. A kut fenekétől a földszínezig egy kilenczszáz láb magas, és kilencz láb vastag hengeroszlopot kellett emelni, mely az ágyu belüregének fogott megfelelően. Finom homokból és agyagból, polyvával öszgyurva készítették; közepébe vasrudat és kapcsokat rakva, az anyag szilárd összetartására. A mint ez, a legnagyobb pontossággal elkészült, az öntést másnapra határozta.

Az 1200 olvasztó kemence mindenike 140,000 font vasat birt megolvasztani. A vas rudakban volt s ugy rakatott az óriási kohókba; az olvasztás szén-tüzzel volt történendő. Kora reggel meggyújtották a tüzeket s csakhamar 1200 füstoszlop emelkedett az égnek, elborítva a napot összefolyó s egyre sürdők fátalóval. A körben, füst és forróság csaknem kiálhatatlanná vált. Ez volt a munkásoknak és intézőknek a megpróbáltatás legnehezebb napja. Pontban délkor kellett történni az öntésnek. Az óriási érzetűnek akkora mind meg volt olvadva a kemencékben, folyékony mint az olaj s háborgott mint a felzúdult tenger. 12-öt ütött. Egy ágyulövés adott jelt s egyszerre nyit meg 12 száz csatorna-száj, a fehéren izzó sustorgva füstölő lángfolyamat kibocsátani magából. 1200 zuhanata az olvadt ércnek omlott alá a mozgástól mélységbe. Borzasztó, nagyserű látvány!

Sikerült-e az öntvény? hozzávetőleg sem lehetett megmondani. Az olvadt érc, ily tömegben roppant lassan hűl meg annyira, hogy hozzá közelíteni lehessen. Mikor Rodman, a maga 160 ezer font sulya columbiaidjű öntőre, két hét kellett megkülésére; s mi volt az, a Barbicane columbiad-jához képest? Ez, két hét múlva még ugy füstölt mint az első nap!

Nap nap után, hét hét után telt. „Augustus 10-kén vagyunk!“ kiálta föl egy reggel a türelmetlen J. T. Maston — „s még semmit sem tudunk. Ha netalán nem sikerült s újra kellene kezdenünk; véggkép ki vagyunk fogva az időből.“ A rendíthetlen Barbicane maga is remegett. Hallgatott, bár belső nyugtalanság ömlesztötte.

Végre augusztus 22-én Barbicane s kollegái, a mérnökkel, rálephettek az öntvényre. Még ugyan meleg volt lábaik alatt, de már teljesen szilárd s véggkép megállapodva. Azonnal, haladéktalanul és türelmetlenül, a belső építmény kiszédéséhez fogtak. A hány munkásé, egymást negyedóránként változtatva, hozzáfért, annyi dolgot rántak. Az agyag és homok a forrószágban szikla-keménységet nyert. De a rendkívüli nehézségek dacára, e munka is be volt már szeptember 3-ára fejezve. Most az ágyu belüregének kitisztítása, s tökéletesen henger-kerékre és függélyesre csiszolása következett. Ezzel is, minden műszer és gépezet a legjobb módon dolgozván rajta, készen lettek szeptember 22-ére; tehát kevesebb mint egy év múlva az egész dolog megindítása után!

Minden tökéletes volt! Maston zajos öröme, Barbicane csöndes elégtelése nem ismert határt. És Nicholl kapitány — elvesztette a második fogadást is. Barbicane elnök újra 2000 dollárt irt bevételei közé.

Az öntés és a kihülés, valamint az utó-munkálatok ideje alatt Stone-Hill el volt zárva a közönség előtt. A kétségtelen tolongást megengedni igen veszélyes lett volna. De szeptember 23-án újra megnyiták a sorompók s megkezdődött a bámuló kirándoklás, kik a kész ágyu megszemlélésére csak ugy önzöltek Tampa-Townba és Stone-Hillba. Tampa-Townra, ki azelőtt látta, rá nem ismerhetett. Igazi nagy város lett belőle. Egész Florida addig nem ismert virágzásnak indult. Most lehetett még Texas versenyését igazán megérteni s a buzogságot a fölött, a mit elvesztett, a mit Florida előle elnyert!

Az óriási columbiadot megnézni, mely tor-kába léteketinté meg nem volt elég a kíváncsiságnak. Leszállani bele: ezt ohajította minden ember. Barbicane most már ezt is megengedte. Gözgéphajtottá emelő-kosár volt, mint a bányákban, a közönség leszállítására, fölemelésére szánt jármű.

Valódi dühig emelkedett a tolongás o szédítő utazásra: kilenczszáz láb mélységbe. Férfi, asszony, lány, gyermek, mindenki meg akarta tenni e szokatlan utat s a kosarak mindannyiszor tele, tulterhelve, szállottak alá és vissza.

Mondanunk sem kell, hogy az első utat magok az ágyu-klubb választmányi tagjai s a főmérnökök tették; ökszentelték föl az ágyu-feneket egy ott a mélységben tartott ünnepélyes, de azért nem kevésbé vig és aradozó lakomával. Mily diadal-lal nézett körül Barbicane, s mily kedve volt J. T. Mastonnak!

VIII. Váratlan.

Egy nap, szeptemör 30. volt, a tengeren tuli távirata egy sürgönyt hozott Barbicaneak. Midőn felbontotta s végig futá, ajkai elhalványultak s a bámulat és iszony egy felkiáltástól el nem nyomat. A sürgöny kiesett o rendíthetlen ember kezéből.

Tartalma onnyi volt:

„Franciaország. Páris.

Szept. 30. 4 óra reggel.

Barbicaneak. Tampa. Florida. Amerika. „Gömb helyett kupvégű hengeralakú löveget készítsenek. Bonne utazom. — Jövök az Atlanta gözösn.

Ardan Mihály.

Barbicane o sürgönyt nem titkolhatta el. Hisz a telegraf-hivatalko egész láncolatának tudomása volt fölöle. Ő sem csinált hát bolole titkot. Az emberek egy része örültnek hitte Ardan Mihályt; mások humbug-nak az egész sürgönyt. Egy Ardan Mihály létezését azonban kétségbe vonni nem lehetett; merész vállaltairól s nyaktörő kísérleteiről híres ember volt ő Franciaországban s távolabb földön is. Csak az iránt lehetett kétség, vajlon nem más valaki csinálta-e azon tréfát magának, hogy az Ardan Mihály nevében felültesse a klubbot s egész Amerikát. A közönség nyugtalan volt, megtudni a valót. Barbicane o szó teljes értelmében megrohanták a kérdésekkel özmolták, melyekre azonban misem tudott felelni. Végre kénytelen volt a távirata utján kérdést intézni Liverpoolba: létezik-e Atlanta nevű gözös? indult-e mostanság? s jó-e rajta Ardan Mihály nevű ember? A válasz, mint a táviradi sodrony hozott, mindahárom kérdésre igonló volt. Az Atlanta gözös október 2-án indult Liverpoolból, egyenesen Tampa-Townba igyekszik, hova 18—20-án fog megérkezni s rajta ül egy francia, ki az utasok könyvébe „Ardan Mihály“ néven írta be magát.

Barbicane örültségnek tartotta a dolgot. De mégis rendelést tett Breadwill et Comp gyárosknál, (hol a löveg meg volt rendelve,) hogy az öntést további rendeltetig függeszszék föl.

Okt. 20. reggel kilenczóra a bahamai csatorna felől sürű füst látszott. Gözös érkezett jelezték. Roppant néptömeg tolongott a tampa-towni kikötőbe. Az Atlanta érkezett. Még horgonyt sem vethete, midőn ezer torok kiáltá a parttól kördöleg: „Itt van-e Ardan Mihály?“ — „Itt vagyok“, felelt nyugodt hangon, egy negyven éves, erős izomalkatú, vállas, mély könnyved termetű, barna arcszínű, jelentős kifejezésű, totterős és élnék olméttüközö tekintetű, inkább szép vonású férfi, ki a fedézet karfáján könnyedén előre dölve, a parton állókat önelégült mosolylyal szömlégette. Egetverő hurrah-kiáltás fogadta választát. S a közönséget őrvjngő lelkesülés ragadta meg e vakmerő vállalkozó láttára, a ki nem akar kevesebbet, mint a holdba utazni egy ágyulöveg üregében.

Barbicane alig bírta őt a körülök önzölő tömegből kiszabadítani s karján saját lakába vezetni. Röviden ismorkodtek meg s csakhamar a doglra tértek.

— Komolyan vegyem-e önnek táviratát?
— Mindenesetre.
— Elhatározott szándéka a holdba utazni?
— Másihatlanul.
— De megfontolta-e?
— Van-e itt szükség gondolkodásra? Alkalmam van kirándulást tenni a holdba, s én azt felhasználom.
— De mégis —
— Tudja mit, elnök ur! én nem szeretek ok nélkül sokat beszélni, s kivált egy dolgot kétszer is elmondani. Tudom, hogy azon kérdéseket, észrevételeket és ellenvetéseket, melyek önnek ajkán lebegnek, még százezer ember akarná hozzám intézni s mindnyájja feleletet várna rajuk. Százésszer pedig csakugyan sok volna elmondanom. Ne szóljunk tehát most rólok; hívjon ön melőbb nagy népgyűlést össze, ott kész vagyok kifejtetni nézeteimet s megfelelni minden kételynek é

ellenvetésnek. Azután ne legyen többé szó az egész dolgról.

Barbicanének tetszett ez a felelet, valamint az egész ember. Kollegái is, bármennyire kíváncsiak voltak a részletekre, beleegyeztek. A népgyűlés kihirdetett. A tömeg, a téren összegyűlve, csoportozott még s örömköltásokkal fogadta a kijelentést. Másnap volt a meeting megtartandó.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

— (Adalék Haynau londoni fogadtatásához.) Némely pesti kávéház, valamint jelenleg járja, 1850-ben is járta a londoni képes újságot, melyben akkor Haynau-nak a Barclay-Perkins serház legényei által lett illő fogadtatása, képekkel illusztrálva, le volt írva; de Pesten Protzman rendőrsége e lapot lefogalta; az olvasó közönség azonban meg is tudta, hogy miért. — A new-yorki sorfőz legények londoni kollegáiknak e hőstettükért egy nagy ezüst díszdobozt küldtek, melyre Haynau amaz ünnepélyes fogadtatásának különböző mozzanatai voltak ábrázolva, s alatta versekkel magyarázva. Az augsburgi újságban olvastuk e verseket, s nagy meglepetéssel ráismertünk a mi az időbeli pajkos „Dongó“ nótainkra:

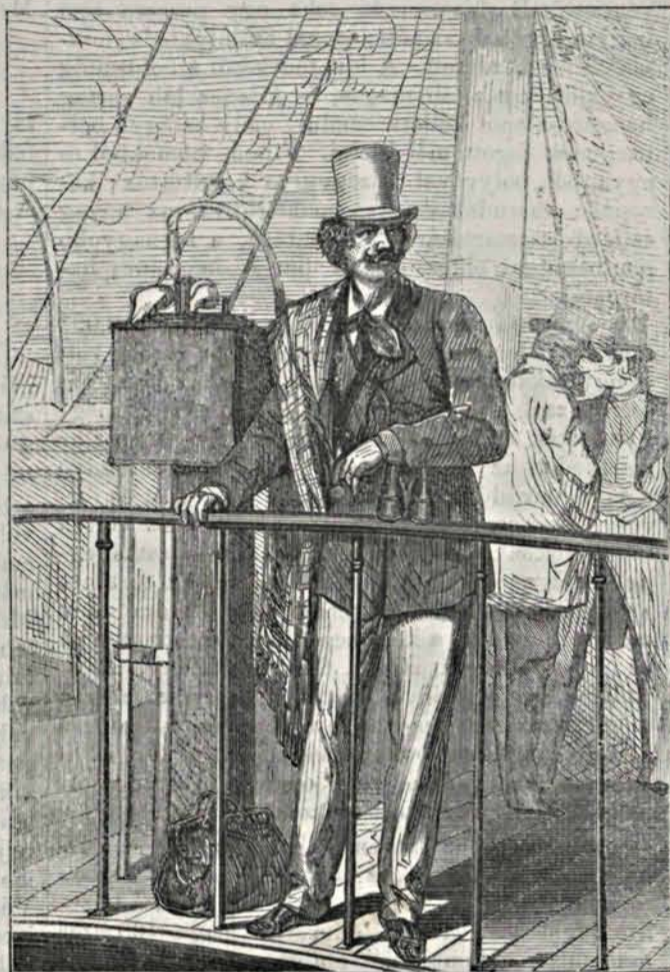
Debreczenben kidobolták,
Hogy a Dongót ne dobják;
Csak azért is Dongó
Diridiri Dongó.

Ez a new-yorki billikomon így volt írva minden strófa után: deery deery dower. — Talán a komáromi várórség emigransai vittek oda e nóta, miként vitték Angliába s Amerikába a magyar emigransok a kopasz, borotválékú angolok közé a szakálviselést.

A szuztergyerekök Bécsben, londoni dialutjáról visszajövet, Haynau-nak innen is, tul is megnézetek a hosszú bajuszát, s mondogaták egymásnak: de bizony jobb fe-

ezen élvezetnek, csak titokban tehetné. Az első kérdés, melyet a herceg a görög küldöttséghez intézett, az volt, hogy vajon trónralépte után szabad lesz-e szivaroznia? „A mennyit tetszik fön-ségednek“ volt a felelet. — „Ugy elfogadom a koronát“, felelé vidáman a herceg, ki a mint királyi lett, szivarozva sétált végig Kopenhága utcáin.

© (Emberék és állatok) Wisconsinben (Észak-Amerika) az ottani mérsékeltégségi egylet nem régen

Ardanj Mihály.

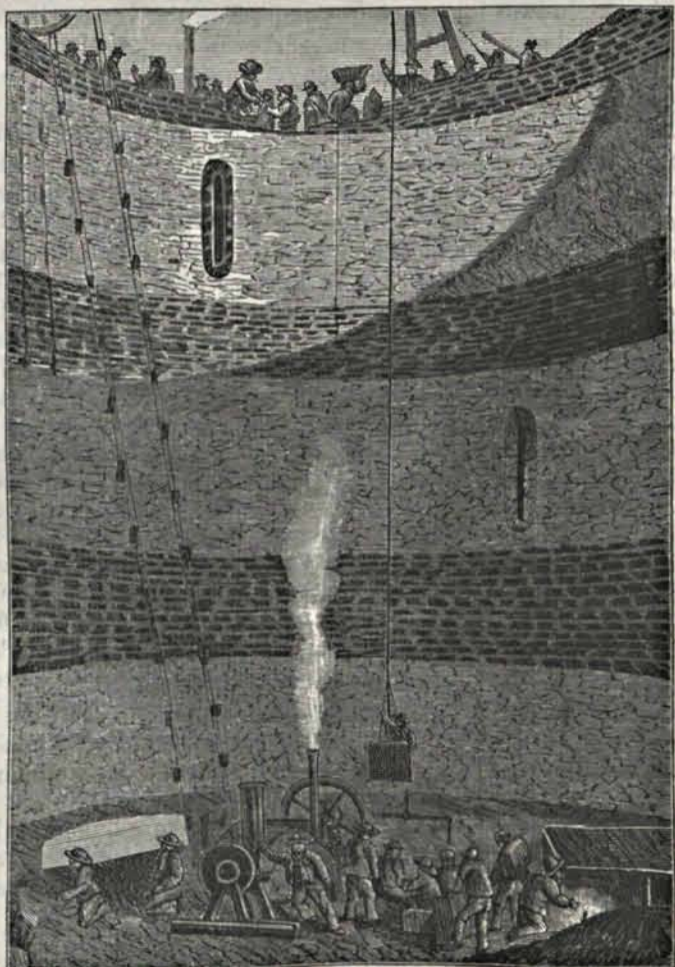
porrá törhető, s csak a legjártaabbak képesek megkülönböztetni az aranytól.

— (London fogasztása.) A körülbelül 6 német mihdön fekvő világáros 3 millió lakosával, 362,890 házával, ezekben 25,000 szabó-, 30,000 cipész-, 45,000 pipere-árus-, 180,000 cseléddel s 10,000 utczájával, melyeken 360,000 lámpában mindennap 13 millió köbláb gáz ég el, elfogyaszt évenként: 5.000,000 mérő búzát, 319,000 szarvasmarhát, 1.500,000 juhot, 30,000 bornyút, 40,000 sertést, 6.000,000 szárnyas állatot, 130,000 mázsa sajtot, 110,000 mázsa vajot csak egyetlen piacon, 4.000,000 font halat, 30,000 hordó kagylót, 3.000,000 lazacot, 170.000,000 quart sört, 8.000,000 quart pálinkát, 31.000,000 quart bort, 80.000,000 mázsa kőszent, 1200.000,000 tallért adván ki ezekért.

— (Meggylut a tenger.) A Kaspi-tenger nem rég két egész napon át jó darabon lángba borult. E természeti tünemény oka nagyon egyszerű. A Kaspi-tenger fenekén ugyanis tömördek naptha forrás van; ez utal e források tartalma óriás mérvben borította el a tenger felszínét, s meggyluta mérföldekre terjedő területen szállt a légbe.

— (Érdekes mérgezés-kísérlet perben) folyt le a napokban végtárgyalás a szeheni törvényszék előtt. Egy Bontea nevű szolga urnóját arra kérte, hogy vegyen neki egy pár új bocskort. A nő nem teljesíté kérését, mire a szolga kiengesztelhetetlen gyűlölséget esküdtött az egész ház iránt. Nemsokára a határhegységben legeltetvén a marhát, egy pásztor bizonyos füre tevő őt figyel-messé, mely nemcsak a legelő marháknak, hanem az embernek is halált okoz. A szolga gyűjtött ily füvet s megmosván s szét darabolván azt, egy alkalommal bevettette a tűz-helyen levő ételbe, melyből a házaspár minden gyanu nélkül evett is. A mérge hatása még azon este jelentkezett a nőnél, s mindkét egyének életét csak gyors segély ment-het meg. A vizsgálatból kiderült, hogy a mérgezés akonitum által történt. A törvényszék Bonteat 5 évi börtönrre ítélte.

— (Huszár történet) ezim alatt írja a következőket egy bécsi lap: Nehány katona-ló

Az ásis és kőműves munka.

(Az „Utazás a holdba“ cz. czikkhez.)

Az öt fűdék.

lől, de bizony balfelől rövidebb; végre abban állapotok meg, hogy de bizony mindkét felől rövidebb lett a megtépett bajusz. — H. L.

— (Egy korona ára.) A párisi „Figaro“ a következő mulatságos eseményt beszéli el, mint megtörtént dolgot: Midőn a görögök királyt kerestek országuknak, végre Dániába is eljutottak, hol a jelenlegi görög király, György, igen szigorú felügyelet alatt állott az udvarmál. Az ifjú hercegnek többek közt a szivarozás szigoruan meg volt tiltva, s ha át akarta magát adni

gyűlést tartott s következő határozatot hozott: „A szeszlet aloktól való feltétlen önmegtartóztatás azért is nagyon szükséges, hogy az ember leg-alább a többi állatok magaslatára fölemelked-hessék.“

— (Oroido.) Oroido neve egy új fémöntvénynek, mely az aranyat pompásan utánozza; ez francia találmány, és 100 rész rézből, 17 r. ón vagy horgany, 6 r. magnesiából, 3—5 rész ammónia-sóból, 1—8 r. égetett mészből 9 r. borkőből áll. Az így nyert öntvény ünthető, nyujtható és

árvereztetése alkalmával egy magyar huszár is elővezette lovát, melyet egy seb miatt kellett eladni. A derék huszár könyeket hullatott lováért, megcsókolta és nyakára akasztá érdemeit, melyeket — ugymond — csak lovának köszönhet, mely nélkül tovább élni sem akar. Coudenho-ve gr. ezredes megvette tehát és a huszárnak ajándé-kozta, ki ép azon nap szabadságot is kapott s kedves lovával hazájába térhetett.

Melléklet a Vasárnapi Újság 26-ik számához 1869. jun. 27.

T A R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— (Művészek segélyzése.) A művészeti célokra rendelt 15,000 forintból a közoktatási miniszter következő összegeket engedélyezett: Thán Mór és Lotz Károly festészeknek a nemzeti múzeum lépcsőházának fresco-festményekkel 4 év alatt leendő kidiszítésére e folyó évben összesen 7000 forintot; Iszó Miklós és Engel József szobrászoknak ifj. gr. Zrínyi Miklós hadvezér és költő, és Pázmán Péter esztergomi érsek életnagyságu mell-szobrainak fehér carrarai márványból kifaragására egyenkint 1200 fót; Ney Béla építészek utazás ösztöndíj 800 fót; Kern Armin, Munkácsi (Lieb) Mihály, Padl László és Gerhard Alajos festészeknek ösztöndíj egyenkint 600 fót; Schustek Dániel festészek ösztöndíj 400 fót; Morelli Gusztáv fametszőnek utazási ösztöndíj 600 fót; Ábrányi Kornél zeneirónak, magyar egyetemes zenetudományi kézikönyvének megírására segélyül 800 fót; Goldmark Károly zeneirónak „Sakuntala“ című nagy dalműve befejezésére segélyül 800 fót; Aradi Zsigmond szobrásznak ösztöndíj 400 fót; Mezei József világtalan festészek segélyül 200 fót; és Hiray József 10 éves árva zongorásnak segélyül 200 fót. Együttal nevezett miniszter a történelmi festészet előmozdítása s a nemzeti történelem nagyjelentőségű eseményeinek megörökítése céljából, nagy történelmi olajfestményeknek pályázat utján megrendelését célozván, a pályázat módzatainak megállapítása s a festmények tárgyainak kitűzőse végett egy tudósok-, művészek-, s műpártolókból alakítandó enquetének folyó hó 27-re egybehívását találta elrendelendőnek. — A hivatalos lap közli e segélyzéseket, s általános méltánylásra talál, hogy a kultuszminiszter fölkarolta képzőművészetünk zsenge ügyét. Csupán Goldmark ur segélyzését róvják meg. Ő — mint mondják — tehetséges zeneszerző ugyan, de épen nem magyar; mert az, hogy történetesen itt született, még nem teszi magyarrá, — s nem lehet érteni, hogy részesülhet egy bécsi német zeneköltő magyar állami segélyben?

— (A hírlapiródalomban) a júliussal kezdődő új félvédben ismét több változás áll be. Most az egyesülés a jelszó. A „Hazánk“ egyesül a „Hon“-nal, a „Pesti Napló esti lapja“ a reggeli lappal, az „Aradi Lapok“ az „Alföld“-del, a „Szathmári Közlöny“ a „Szamos“-sal. Tehát a „P. Napló“ esti lapjával együtt egyszerre 4 lap szűnik meg. E hó végén megszűnik még a „Nou Zeit“ című pesti német hetilap is.

— (Pillantás a most lefolyt választási vitára Kisfaludy Sándor harmincz év előtti közös ügyi indítványával) ezim alatt Ráth Mór-nál egy röpirat jelent meg, mely a felirati vitát reassumálva, felhívja a kormányt, hogy siettesse a megyci rendezést. Szerzője, mint mondják, egyik veterán írónk, — e dolgozatában Kisfaludy Sándor „közösügyi indítványával“ is megismertot, mely a „költő hatyu-dala“ IX. éneke, 12-ik szakaszában így hangzik:

Magyar ügyét külön magyar
Kormány s tanács vezesse,
De félő az nemzetnek
S ezt a nemzet fizesse.
Összeülte a némettel
Vegyce ügyben végezni:
Király lásson igazságot,
Ha nem tudnak egyezni.

„Ime tehát a jó Kisfaludy Sándornál is az abszolot csuca!“ — így kiált föl a röpiratíró. — „Hiába, egy régi-világi táblabíró, ha még oly derék ember is, épen olyan, mint a mai!“ — A röpirat ára 40 kr.

— (Az akademia kiadásában) megjelentek 1) „A magyar történelmi emlékek“ első osztályának, az okmánytáraknak XII-ik kötete, mely az Árpád-kori új okmánytár VII-ik kötetét foglalja magában, szerkesztve Wenzel Gusztáv által. — 2) A matematikai osztály értekezéseinek V-ik száma: „A logróvidebb távok a körkúpon.“ Székfoglaló értekezés Vész Jánostól.

Közintézetek, egyletek.

— (Magyar tud. akademia.) A philosophiai s történettudományi osztálynak június 21-én Kubinyi Ágoston elnökleto alatt tartott ülése. Először Szepesi Imre olvasta Nagy Márton levelező tag

értekezését, Platórol mint bölcsészről és lenőről. Rég ismert dolgokat mond el unalmas októdo-módban. Ezután Krausz Nándor értekezik a Mir-cse és Nagy Iván közt folyó vitáról. Mir-cse János Velenczében működik, a magyar kormány által fizetve, oklevél-másolással megbizva. Nem régeben azt állította, hogy az aranybulla-nak egy hiteles szövegét találta meg és a szerint a bulla nem 1222-ben, hanem 1233-ban adatott ki. Nagy Iván megtagadta ezt az állítást. Vitatta, hogy a Mir-cse-féle 1232-diki bulla meg kevesebb valódisággal bír, sőt a mi több, nem is új fölfelezés, mert már teljes szövege szerint megjelent egyik közönségesen ismert okmány-gyűjteményünkben (Theiner-nél), csupán annyi különbséggel, hogy Mir-cse ur egyes szavakat máskép olvas, vagyis Nagy Iván ur véleménye szerint rosszabbul olvas, mint az előbbi közlő. Knauz is erős indokkal, hatalmas érveléssel kezd Mir-cse állításainak czáfolatába. Nem tartja Mir-cset illetékesnek, hogy az arany-bulla kérdéséhez hozzászólhasson. Példákat hoz föl, melyekből kitűnik, hogy Mir-cse ur nem tud elég jól latinul. Kimutatja a Mir-cse ur által másolt okmányokból is, hogy évszámításai tévesek, egész évtizedeket hibáznak. Fölemelíti, hogy már a mult század végén is próbálta Grossinger megtagadni az 1222-ik évbeli bullát, de mindjárt megczáfolták őt Kovachich és Fehér. S azután teljes sorozatát adja első a historiai bizonyítékoknak, melyek az 1222-beli arany-bullát igazolják. Az eredetileg kibocsátott 7 példányból, igaz, egy sem maradt fenn. De van egy másolata 1318-ból, melyet akkor az érseki zsinaton hitelesítve irtak át, s mely maig is megvan a primási levéltárban. A későbbi királyok megerősítő átirataiból is mindig maradtak fenn példányok. Így legelőször a Nagy Lajos által átirat példányok 7—8 hiteles egykoru másolata is van különböző köz- és magán levéltárainkban. Mária királyné ismét átirta a Lajosét, s ennek ismét vannak másolatai. Zsigmond 1397-ben szintén átirta. Svégül Mátyás király átirataiból két eredeti példány is maradt fenn. Az egészből kiderült, a mi már eddig is tudva volt, hogy Mir-cse ur nem ért az okmánykutatóshoz; azért nagy kár rá vesztegetni a nemzetnek csak egy filérét is.

— (A m. k. természettudományi társulat) jun. 16-ki rendkívüli közgyűlésén fölolvastot az 1868-ra kihirdetett pályázatokról szóló jelentés. Sajnálattal értesülünk, hogy a Schuster-féle díjra, a „néhány jelesebb hazai dohánnyal elemzését“ kívánó pályakérdésre a kitűzött határidőig egy pályamunka sem, a Bugát-féle díjra „Határozatassék meg a hazai szappanfajok viz stb. tartalma“, kérdésre pedig csak egy pályamunka érkezett, mely a bírálók véleménye szerint — némely teendő javítás után — jutalmazásra méltónak találtot. A jelégés levél: Dr. Steiner Antal egyetomi tanársegéd nevével tartalmaz. Ezután kitűzettek a jövő évre a pályakérdések, melyeket itt közlünk.

— (A m. k. természettudományi társulat pályakérdései 1869-re.) I. „Készítettessék a miveltebb magyar közönség igényéhez mért mezőgazdasági vegytan, különös tekintettel a magyarországi termelési viszonyokra.“ Jutalom a Schuster-féle alapítványból 100 arany. A jutalom az 1871-iki közgyűlésen adatik ki, de csak azon esetben, ha a pályamű abszolotbecsü és irodalmunkra nyereség.

— II. „Kivántatik a viznemű légköri tünetek értelmes leírása és alapos megfőjtése, alkalmazással Magyarország meteorologiai viszonyaira. A pályamű népszerű modorban s legalább 4—5 nyomtatott ivre terjedő értekezés alakjában készitendő.“ Jutalom a Bugát-féle alapítványból 100 forint. — III. „Irassanak le az irodalmi jelen források alapján Magyarország vas-ércz telepei földtani s iparos tekintetben.“ Jutalom a Bugát-féle alapítványból 100 forint. — A pályázat föltételei a következők:

1.) A II. és III. alatti kérdésekre csupán a m. k. természettudományi társulat tagjai pályázhatnak. 2.) A jutalmazott pályamű, ha kisebb, a társulat közlönyében is megjelenhetik, s ezesetben a pályadíjon kívül még közlönyti tiszteletdíjjal is jutalmazatik; ha pedig nagyobb, a társulat gondoskodik, hogy az általa megkoszorozott munka külön jelentésségek 3.) Az idegen kézzel irt, jelmoldattal jegyzett pályaművek a szerző nevére rejtő lepecsétölt levél kíséretében legkésőbb 1870. okt. 31-ig Pestre a társulat titkári hivatalához küldendők be.

— 1869. június 16-ki közgyűlés határozatából. — Szily Kálmán, titkár.

— (A múzeum régiség-osztályának) eddigi öre dr. Erdi János elismerés nyilvánítása mellett nyugalmába helyeztetvén, utódjául dr. Rómer Flóris van kinevezve, ki ép oly szenvedélyes régész, mint a mily tövékeny és fáradhatlan férfiú.

— (Az országos mérnökögyelet) tagjait az egyleti titkár felkéri, hogy miután az egyleti kiadványokat több tagnak meg nem küldhetto lakásuk hiányos bemonadása miatt, nehogy ezáltal az egylet és tagjai közti kapocs meglazuljon, sziveskedjenek lakásaikat a titkárnál bejelenteni.

Egyház és iskola.

— (A magy. kath. autonómiaigylés) összejűlési határnapján jun. 21 volt kitűzve; de csak 24-kén tarthatnak előértekezést. Horváth Mihály nem választot meg, és mint az „Autonomia“ írja, épen a főpapság ellenmüködése folytán. Deák Ferencz néhány nap óta beteg; pedig ezen a téren is föle várják a kezdeményezést.

— (A kath. autonóm gyűlésre) meghívták a görög egyesült hitűek. E meghívásra feleletül egy feliratot készítettek, melyben kijelentik: „hogy a gyula-fehérvári görög egy. érsekség és a többi püspöki terület határozottan vonakodnak résztvenni a papok által machinált budapesti katolikus gyűlésen, mert a román gör. egyesült egyház az osztrák-magyar monarchiában a kath. egyháztól független, autonóm területtel önálló szervezettel és külön hierarchiával bír. A kath. püspökök egybehívó irata azonban csak sufraganeusoknak tün-teti föl a gör. kath. püspökségeket, mint a melyek a magyar primásnak volnának alávetve. A görög kath. románok az osztrák-magyar területen, mást egyházuk fejének nem ismerhetnek, mint a Balázs-falván székelő gyula-fehérvári érseket; s a mag dogmatikus értekezleteken is a latin egyház klerusával szemben, csak mint független önálló egyház vehetnének részt.“

— (A konziliumban ülni) 850 püspöknek és apátnak van joga. Az in partibus püspökök joga még kétség alatt áll. Azonfelül van 57 bibornok, s a megnyitásig még 15-nek kinevezését várják. A bibornokok közt van 40 olasz, a püspökök közt olasz 294, spanyol 66, portugál 22, francia 90, brazíliai 77, a többi országok együtt 201 főpappal rukkolnak be.

— (Báró Vécsey József) főispán, Somossy Ignác képviselő és Tokaji Nagy Lajos urak Szabolcsból küldöttségileg a közoktatásügyi miniszternél voltak, átnyujtani azon emlékiratot, melyben a Szabolcsban társadalmi uton kezdeményezett nagykállói realiskolának állami tanintézetül felállítását kérelmezi az érdekeltség. — A miniszter a küldöttséget szívesen fogadta, s határozottan biztositotta, hogy az e czélra szükséges kiadásokat még ez idén költségvetésébe veendi.

— (A budai kir. egyetemi főgymnásiumban) a nyilvános vizsgálatok rendje következő: július 1. 2. 3. írásbeli érettségi vizsgálatok; július 10—24-ig rendes évi vizsgálatok az I—VII. osztályoknak; július 26. és 27. szóbeli érettségi vizsgálat; július 28. a magán-tanulók vizsgálat.

— (A pesti kir. állam-főgymnásiumban) az iskoláé végén tartatni szokott rendes érettségi vizsgálatok f. évi június hó 30-án veszik kezdetüket. A magánvizsgálatok július hó 22- és 23-kán fognak megtartatni. Ez érdekeltek legalább két nappal a vizsgálati határnap előtt jelentésk magukat az alulirt igazgatósnál. Pesten, 1869. évi június 7-kén. — A pesti kir. állam-főgymnásium igazgatóság.

Revolverek.

A t. cz. vidékiek és utazók személy-biztosítására ajánlhatom legjobb rendszer szerinti és jól kipróbált revolveremet, melyekkel egy percz alatt 6 erős és biztos lövés tehető; ugyanannyi idő alatt pedig újra megtölthetők. Ily revolverek az önvédelemre minden eddig feltalált fegyverek közt legbiztosabbak.

Legnagyobb választékban nálam, következő árak mellett kaphatók u. m.

1 Revolver 6 lövéssel 7 milliméternyi	17 fttól 25 frig.
1 " ismét nagyobb 6 lövéssel 9 milliméternyi	20 " 35 "
1 " ismét még nagyobb 6 lövéssel 12 milliméternyi	22 " 40 "
1 kisebbserű zsebrevolver (Faust-Revolver), mely zsebben kényelmesen hordható	10 " 20 "

Ezenkívül minden hozzátartozó tok és töltésekkel is szolgálhatok.

Nem tetszés esetében a fegyver 14 nap alatt kicseréltetik.

Unschuld Ede,

fegyverkészítő és kereskedő Pest, váci-utca, „a levélhez.”

494 (4-16)

Vidékről megrendelések a leggyorsabban utánvét mellett eszközölközhetnek.

MOLL SEIDLITZ PORA

MOLL A. védjegye

Külföldi jutalom-érmék, pénzeszel a párisi világkiállításban 1855-ik évtől.

Központi szállítási rakhely a „golyához” címzett gyógyszerár Bécseben.

OVAS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adták el, melyek saját utasítványaimmal szorú szóra azonosak és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kúrákra nézve gyártmányaimmal könnyen összetévesztethetők, — mindelgva azon észrevétellel övök mindenkit ezen hamisítványok megvételeitől: hogy az általam készített Seidlitz-porok minden egyes katulyát, valamint az adagok papírjai hivatalosan letéteményezett védmárkkal vannak ellátva.

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok, rendkívül s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi- és kórházi gyógyhatásúkat az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből került s kezeinknél levő hálaíratok a legrészletesebben tanúsítják, hogy e porok rögzített szorulásoknál, emésztéshány és gyomorhény, továbbá: görsegek, vese- és ideg bajokban, szívdobogásnál, idegesség okozta fájásnál, vértódlással, eszes fogfájással, végül hysteriára, bükörre és huzamos hanyásra hajlamlára stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legártalmasabb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igen is kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik miután nálok minden, gyakran allopatikus és hydropathikus gyógy módú eredménytelenül kimerítették, ez egyszerű házi- és kórházi folymodot, és ebben rondái egészségöknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyesert megelők. — Ez elismerőiratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezei gazdák, tanfok és hivatalnokok, sőt gyógyeserek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselők, kiknek ezelőtt még a leghírhettebb gyógyforrásk sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitz-poroknak rendes használata által állított helyre.

A főraktár létezik:

PESTEN TÖRÖK JÓZSEF gyógyeszerés urnál, király-utca 7-dik szám alatt.

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. 0. é.

Az üvegek el vannak látva védmárkkal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és cinkpakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsirolaj-faj a Dorsch-halnak leggondosabb egybegyűjtése és kiválogatása által van meggyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsirolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelebb gyógyeszer a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, köszvény és esz, idült borkétség, szemgyuladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztattik.

508 (8-50)

MOLL A., „zum Storch” Tuchlauben.

Sturzenegger Gottlieb

altesti sérvkenőcse

Herisau-ban (Sveicz).

Ezen hathatósra néve egyáltalában ártalmatlannak bebizonyult s jelsenek elismert sérvkenőcse valódi minőségben megrendelhető a feltalálónál Herisauban, vagy Formágyi F., „szent anyához” címzett gyógyeszerárban Pesten.

E jeles szerrel több ezer bizonyítvány tanuskodik.

1 tégely ára használati utasítással együtt 3 ft. 20 kr.

Levélkívont: Tíz éven át szenvedtem e makacs sérvbajban, mely három év óta oly nagy fokban lépett ki helyzetéből, hogy fájdalomaim miatt dolgozni képes nem valék. Ösztönözöttve mások által: sérvkenőcseből néhány tégelyvel utasítványra szerint felhasználván, s most — hála az égnek, egészséges vagyok. Találmányá méltánylást s köszönetet érdemel. — Jory le temple, Páris közelében, május 3-án 1868.

491 (5-10)

Franz Anton von Euw.

VETORINI-BALZSAM.

Ezen a leghatályosabb növény részeiből készített, több orvosi kar által helybenhagyott és a magyar kormány által eladási engedéllyel ellátott szesz külsőleg ideggyógyosság, görse, esz, rheuma, fejköszvény, fulgadás, fogfájás, súly, szájbéli és ígésés által történt sebések, vízzel keverve mindennemű és a foghús betegségei ellen sikerdus hatással használattik. Szintnyú kitűnő füstölőszerül is szolgál.

Egy üveg ára 1 ft. 50 kr. o. é. postánküldve 10 krral több.

Bosèe de Beautè

kizár. szabad., híres és közelterjedésben részesült szépségi harmatlé (Schönheits-Maitban)

a bőr kiegyenlítésére, a szeplő kiirtására, a redők kiegyenlítésére s a borkütegek, a nap és szél által barnított bőr és más az arcot, a nyakat és mellette elborított tisztáltsátság eltávolítására.

Egy üveg ára 1 ft. 50 kr. o. é. postán küldve 10 krral több.

Főraktár Magyarországon TÖRÖK JÓZSEF gyógyeszerés urnál Pesten, király-utca 7. szám alatt.

517 (4-6)

Hatodik kiadás (magyar nyelven harmadik).

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjaival. 546 (5-12)

Függelékkel a bujakóri ragályzáról és Dr. Rodet, lyoni orvos ragályelleni leghatályos óv-szeréről.

a férfi és női ivarszerek bonczatani ábrával. Ára: 1 ujforint.

Postán megküldve 10 krral több; utánvétellel 40 krral több.

Megrendelhető szerzőtől következő czím alatt:

Dr. Eiber V. P.
Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

Üregesfogak, fogin-daganatok és rheuma ellen felülmulhatlan szer.

A leghevesebb fogfájdalmak minden nemzeit eltávolítja azonnal (ugy, hogy a fáj-dalmak egy év tartama alatt vissza sem térnek).

A híres párisi arkanum „Liton“

biztos eredmény, ha más szer nem használ!

Kapható Török József gyógyeszerésnél Pesten, király-utca 7-ik sz. a.

Egy üvegcsé ára 70 kr. postai küldéssel 80 kr. 523 (5-9)

Teljes egészség.

Számtalan bizonyítványok tanúsítják, hogy Cauvin párisi gyógyeszerés izletes növénylábcajai oly erővel bírnak, mely a közönséges gyógyeszerket messze túlhaladja, s hogy azok minden más gyógyeszernél nagyobb kegyben állnak a közönség előtt.

Kétgége lehetne vonni ezen lábcaesok gyógyiszerét, melyet az alább nevezett betegségeiben tanúsították, ha nem volna az megérősítő magasállású és részrehajlatlan férfiak levelei által.

Ezen lábcaesok által gyógyított betegségeket a következők: Szorulás, májbetegségek, rheumatismus, vízkóróság, gyomorhájok, fejfájás, hanyásra való hajlam, emésztéshány, bélfájalmak, melyek a telenségől származnak, felgyuladások, étvágyhiány s mindazon szenvedések, melyek a tisztulást követik.

Midőn a vért tisztítják, helyreállítják az organismust, s meggyógyítanak oly betegségeket, melyek különben nehezen vagy épen nem gyógyíthatóknak tartattak, mielőtt: a nehéz hallás, gyenge látás, idegjelök és idegizgatottság, máj- és ágyékfájalmak, köszvény, valamint számos más hajok, melyek a szervgyengeségből származnak.

Egy doboz ára 1 ft.

Főraktár Magyarországon és mellékteratományai részére Pesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyeszerés urnál, király-utca 7. szám.

J. P. CAUVIN,
gyógyeszerés Párisban

515 (4-6)

Csak alapos gyógyítás biztosít utóbbiak ellen.

Titkos betegségeket s tehetetlenséget

(férfi gyengesség.)

katonai és polgári kórházakban sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az utjonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyak. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garnison főkórházban kiszolgált osztályorvos, minden alkalomatossággal egy a titoktartás, mint a gyógyezelőkhoz jól beosztott rendelő-intézetben Pest, kis mező-utca 33. sz. 1. emelet, (a „Teréziahoz” címzett gyógytár szomszédságában), bemenet a lépcsőn, naponkint reggel 7 óráig 10-ig és délután 1-4 óráig.

Ferfiak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba.

Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógyeszerül is gondoskodik. 532 (5-12)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent tek és minden hítele könyvrásmál kaphatók:

A Bach-korszak adomákban.

Összegyűjté egy Bach-huszar.

(Nyolczadrét. VIII. 200 lap.) Füzve 80 krajczár.

Átalános mezei-bank.

Az általános mezei-bank f. évi június 1-jén kezdte meg működését, s ugyan-e napon nyitá meg iroda helyiségeit

Bécseben, Stadt Renngasse 6. sz. alatt.

Az intézet üzletének egyik főrészt a mezeigazdaság s gazdasági iparnak minden ágabani emelését és segélyzését fogja képezni; továbbá kiterjeszti működését: bank, bizományi s váltó-üzletekre.

Az alapszabályok s körlevelek, kívánatra az irodában szolgáltatnak ki, hova egyszersmind az ajánlatok intézendők.

Az igazgatótanács.

557 (2-2)

Előfizetési felhívás

Egészségi Tanácsadó

1869-iki második féleli folyamára.

Ára július—decemberre 2 ft. — Egész évre 1869 elejétől kezdve 3 forintért szolgálunk.

Nyolcz előfizető gyűjtőnek tiszteltelődénnel kedveskedünk; tiznél többet gyűjtőknek felül egy díszkötéses mult évfolyami példánnyal, a legtöbbet gyűjtőknek mind a négy évfolyami példányokkal tisztelkedünk.

Pest, Sebestyén-tér 4-ik szám alatt. 553 (3-6)

Végladás.

Miután a házon, melybe árutáram van, közelebb építkezések kezdetnek meg, végladást nyitok

mindennemű dívtáczikkékből, egymint: mindennemű popelia, Instres, mohair, poils, barége, percaline, balisz, Jaconas, mousselinból stb. — Továbbá long-schawliok, nagykendők, kész Joppok és paletokból

tetemesen leszállított áron.

Ajánlom továbbá valódi angol waterproofomat eső-köpenyekre.

KÁNYA JÓZSEF,
József-tér 10. sz. a.

528 (6-6)

Röck István gépgyára Pesten,

a soroksári utczában 20. sz. alatt léteznek.

Ugyanott készítettnek: Lokomobilok, eséplőgépek, valamint tovaszállítható löcséplőgépek kerekre, tisztító és zsákoló eszközökkel, a legzelesterüben módosítva. Ehhez való járgányok (Göpel) kerekre, oly szerkezettel, hogy nem kell ezeket levenni. Igy löcséplő-gépek minden nagyságban, bordázott sinekkel Hensmann rendszere szerint; továbbá amerikaiak czévekkel és a hozzá szükséges járgánnyal, új módosításokkal, könnyű járatuk és tartósságuk miatt különösen ajánlhatók.

Mindennemű ekék, szecsakavágók, kukoriczamorzsolók, répvágók, olaj és borsajtók, zuzók, daramalmok, körfűrészek stb. Különösen figyelemre méltók minden nagyságu örlő-malmok gőz-, víz- és széljáratra.

Kitűnő erős szerkezetű gőzmalmok katlanokkal, teljesen felszerelve.

Szilárd munkáért és készítményei czelszerűségeért kezkesedik

Röck István,
gépgyár-tulajdonos.

527 (6-6)

Tenyészhaj-eladás.

Főméltóságu herczeg Batthyáni Fülöp ur enyngi uradalmában mint minden évben, ugy ez évben is eladatik: s. p. gazdag gyapjas pepiner-kos 86 db., mestic-kos 89 db., mestic-anya 1090 db., ezenkívül nyári hízlalt 1040 db. ürü.

E juhjáruak gyapja az 1862-ik évi londoni világ kiállításon nagy érdemmel, ugy ezen juhok a pesti 1857-ki kiállításon két elismerő okirattal, 1865-ben pedig kis érdmet, az 1867-ki veszprémi kiállításon egy első arany érdmet és két dícsérő-okirattal díjaztattak.

A megvett juhok Szent-Mihály napig itt maradhatnak.

Enyng, június 1-jén 1869.

Farkas Imre, m. k.
urad. tisztartó.

552 (3-3)

Helgoland tengerifürdő.

Június 17-én veszi kezdetét egy idejűleg a fürdő-intézet megnyitásával a gőzhajózás, mely mint az Elbe, mint pedig a Weser folyóból kiindulva fentartja a rendes közlekedést a szárazföld és Helgoland közt, s bezáratik október 15-én.

Ezen összeköttetés két nagyszerű vas tengeri gőzhajó által eszközöltetik, melyek ezelőtt 4 évvel egyedül személyzállításra építettek, s a tengeri utazók számára kényelmes berendezve s nemcsak csinos szalonokkal, hanem egyszersmind különválasztott női s magánkajuték és kitűnő éttermekkel vannak ellátva.

A gőzhajózás igazgatóságát által a következők monetervek állapították meg:

A Bremerhafen-Geestemünde és Helgoland közt az északi-nyelati Lloyd társaság tulajdonához tartozó gőzös tartja fen a közlekedést.

Északi tenger kapitány Putscher J.

Menetek:

Június 29-től július 7-ig minden kedden és szombaton.

Július 10-től szeptember 15-ig minden kedden, csütörtök és szombaton.

Szeptember 18-tól október 4-ig ismét minden kedden és szombaton.

Továbbá szombaton október 9-én.

Helgolandból Bremerhafen-Geestemündébe vissza: minden reá következő napon, mégis vasárnap Helgolandba időzve.

Indulás Helgolandba az első brémai személyvonat megérkezése után; a visszamene-tek aképp rendezettek, hogy a megérkezés idejekorán a keresztülvonuló vasut-vonatokkal történék. — Továbbá szolgáljon közudomást, hogy a kölni m. frankfurt-, dresda- és berlini vonalokon át, melyek via Breme-Geestemünde Helgolandba vezetnek, érintett állomásokon valamint Düsseldorf, Hamm, Kassel, Göttingen, Hildesheim, Hannover, Leipzig, Magdeburg, Ocherleben, Potsdam és Erfurt állomásain, Helgolandba és onnan vissza közvetlen személy- és mállhaszállítás eszközöltetik.

Hamburg és Helgoland közt a hamburg-amerikai nyalabhajó-részvény-társulat gőzhajója tartja fen a közlekedést.

Cuxhaven kapitány Lührs J. A.

Menetek:

Június 17-től július 15-ig minden hétfőn és csütörtökön.

Július 17-től szept. 16-ig minden hétfőn, csütörtök és szombaton.

Szeptember 20-tól 30-ig ismét minden hétfőn és csütörtökön.

Továbbá csütörtökön október 7. és 14-kén.

Indulás Hamburgból reggeli 8 órakor.

Helgolandból vissza Hamburgba minden reá következő napon reggel, de soha reggel 7 óra előtt.

E hajó, mely e menetben gyorsaságra nézve még egy gőzhajó által sem szárnyalattván tul — o vonalat 6-7 óra alatt, — a voltaképeni tengeri utat pedig 2-3 óra alatt teszi meg.

Mindhely Helgoland sziget jelentősége, mint gyógyerejű tengeri fürdő s mint enyhe éghajlati gyógyhely ugyis eléggé ismeretes, még csak azt említtük fel, hogy tehen-savó és ásvány-vizek szolgáltatnak, és a fürdőház mindennemű hideg s meleg fürdőkkel van berendezve. A társalgási ház gyönyörű saloniával, bálók, hangversenyek, színház, tengeri séták erező- és vitorlahajók, versenysonakázás, vadászat és halászat által, valamint a maganemében kétségtelenül egyetlen sziklabarlang — kivilágosítással a fürdővendégeknek vonzó és változatos időtöltés nyújtatik. Végül közudomásra juttatik, hogy a társadomszekötötés jelenben a kormány részéről ismét helyre fog állítani.

Megrendeléseket lakásokra elvállal az alólirt igazgatóság, valamint dr. Aschen fürdő orvos, orvosi tudakozásokra utasításokkal szolgálni kéznek nyilatkozik.

Helgoland, áprilban 1869.

A tengeri fürdő-igazgatóság.

Különös figyelmeztetés a szülék számára.

Gyakran felmerült eseteknél alkalman lévén sajnosan tapasztalni, miszerint „Gillsza csokoládé” név alatt ismert, kitűnő hatású szeletem ízű, kedő osalók által utánoztatnak, s az ál-szer sajátomról yett minta szerinti utasítás mellett terjesztetik; van szemem az a tisztelt közönséget szemmel figyelmeztetni, hogy valódi általam készített gillsza csokoládénak csak azt ismerje el, melynél a mellékelt utasításon nevének nyomtatva, hanem sajátkezőleg aláírva van, miat itt alább látható.

Egyébiránt legcélszerűbb a megrendeléseket közvetlenül nálam, vagy a könyvesboltban megnevezett t. bizonyosoknál eszközölni. 458 (9-12) Kapható Pesten: Török József és Thallmayer és tars uknál.

Károly Ágoston
gyógyszerész Tokajban.

A t. szülékhez!

Érdeklét bizonyítvány „Gillsza csokoládé” tekintetében. Szikszó, január 13-án 1869. Tekintetes érdemes ur! Uraságodnak bizonyosan jól fog esni a tudósítás, hogy „Gillsza csokoládéjának” hatása csodálatos nagyszerű volt, is csakugyan sajátalatos volna, ha a tekintetes urnak titka időjárásával nem kerülne nyilvánosságra, mert dacára a vegyészlet nagyban előhaladásának az utánzó „Gillsza csokoládé” az őnéhez képest semmi? Most tehát ismét felkérlek ont ezen ide mellékelt pénzért számomra „Csokoládé” küldeni sziveskedjék. Mely kéresem mellett vagyok és maradok alázatos szolgáló.

Nagy Mihály s. k.

Kapható Pesten: Török József, Thallmayer és tarsa, nemkülönben könyvesboltokban jegyzett t. bizonyos uraknál, egy db 20 kr., nálam 6 darab 1 fért. 440 (9-12)

Króczér Ágoston m. k. gyógyszerész Tokajban.

Bőrbajok

valamint

titkos betegségek

és súlyos utóbajai ellen, sok évi tapasztalás s a világhírű Ricord (egykori párisi tanárnak) módszer után, siker biztosítása mellett, rendel:

Sugar F. orvos tudor stb.
Lakása Pesten,
váci-utca 15-ik szám alatt,
a korona kávéház mellett.

Elyogad naponta 11 óráig 1-ig.
Megkereshető levél által is.

Magyar általános közgazdászati, ipar és kereskedelmi központi ügynökség

Pesten, Sebestyen-utca 5-ik szám.

Ezen 10.000 forintnyi óvadék mellett engedélyezett intézet üzletárgyai:

Birtokok adásvétele és haszonbérlete. Kétszáz évi Kiszámlázott ingatlanokra. Biztosítási ügyekben az érdeklettek által a biztosítási szerződésnek alapján támasztható jogos igények érvényesítésénél felek jogképviselete. Pénzbehajtási ügyek. Bel- és külföldi intézetek, társulatok, közsegek, gyarak, kereskedőházak s magánosok érdekeinek képviselete. Egyesek pénzügyi és birtokviszonyainak rendezése s vagyonának kezelése. Tarsulatok és vállalatok létrehozása. Üzleti összejutéseinek előmozdítása. Új telfedezések és találmányok értékesítése. Üzletek és üzletek körüli utbaigazítás, felvilágosítás s tanácsadás.

Ez intézetnél egy a keleti tartományokat érdeklő külön jogügyi és üzleti osztály is alakítottott.

Az ügykötő felek előnyének s érdekeinek lehető előmozdítása tekintetéből az intézet, a tulajdonos ügyvédi irodájával egyesített.

Programmok, melyekből az intézet díjszabályzata is kivihető, díj nélkül és bérmentve küldetnek.

Kármán Lajos,
köz- és váltóügynök s a fentebbi intézet tulajdonosa.

397 (6-11)

LEFAUCHEUX

VADÁSZFEGYVEREK

nagy választékban, a legjobb rendszer szerint, szilárd, puskaműves munka saját készítmény

finom sodrony és damaszk csövekkel s csinos vésetekkel 60, 70, 80, 90, 100 egész 120 forintig, továbbá

Lefaucheux vadászfegyverek,

a leghíresebb francia gyárakból 42, 45, 50, 60 egész 115 forintig; mindennemű csappantyus-fegyverek, mint

- Egy simpla vadász-fegyver vascsővel 7-10 ftig.
- Egy dupla fegyver vascsővel és patensavarral keményen forrasztott 15-18 "
- Egy dupla fegyver drótsővel (Rubans) lüttichi 22-28 "
- Egy dupla fegyver, zsinór vagy finom damaszk csővel 30-50 "

Revolvereket

Lefaucheux módszer 6 lövéssel, tökéletes önfelhúzással 10, 12, 15, 18, 20, 25, 30, 40, 50, 60 forintig.

Pisztolyok

párja simpla 2 forint 50 krajcártól, dupla csövek 4 forint 50 krajcártól fölfelé.

Flobert pisztoly és puskák,

nyeres és cél-faucheux puskatöltények, francia gyártmány, ajánlja

UNSCHULD EDE,

fegyverkészítő és kereskedő

Pesten, váci-utca a „levél”-hez.

A legszilárdabb munkáért, s a fegyverek szabatos löképeségeért jótállás vállalatik, s nem tetszés esetében 14 nap leforgása alatt kicseréltetnek.

Vidéki megrendelések leggyorsabban teljesítetnek.

TARKA VILÁG

KÉPES REGÉLŐ

szövegben és rajzokban dús változatosságu folyóiratra.

Előfizetési feltételek:

Postán küldve, vagy Buda-Pesten házhoz hordatva.

Félévre (július—december) 3 ft. — kr.

Évnyegyedre (július—szeptember) 1 „ 50

Folyó évi januártól kezdve teljes számú példányokkal még folyóiratot szolgáltatunk. Előfizetési ár (január—június) 3 ft.

A pénzes levelet bérmentes küldése kéretik.

Gyűjtőinknek tiz előfizetett példány után tisztelet-példánnyal kedveskedünk.

A „Tarka Világ és Képes Regelő” kiadó-hivatala,
(Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

(1-3)

A nyári idényre, nyári-lakok, kirándulások és utazások számára

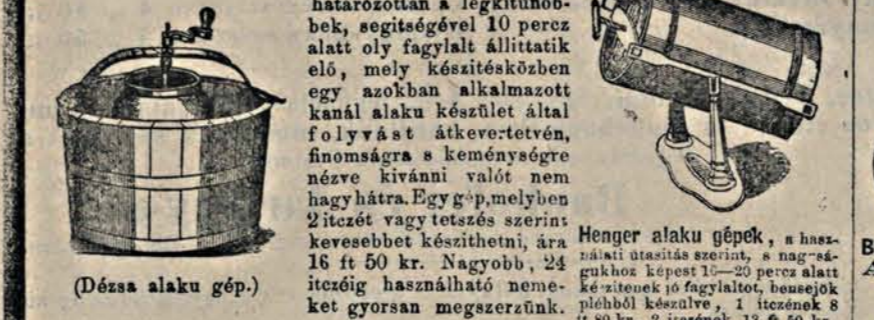
a következő alkalmas cikkeket ajánlják

KERTÉSZ és EISERT Pesten,

Dorottya-utca 2. sz., a „magyar király” című szállodával szemközt.

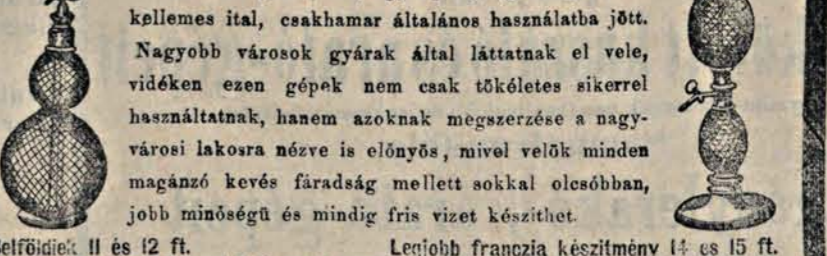
HÁZTARTÁS OZIKKEI:

Fagylaltkészítő gépek, magánzók részére.

Kis désza alakú gépek, határozottan a legkittűnőbbek, segítségével 10 perc alatt oly fagylalt állítatik elő, mely készítésüközben egy azokban alkalmazott kanál alakú készlet által folyóást átkevertetvén, finomságra s keménységre azere kívánai valót nem hagy hátra. Egy gép, melyben 2 litert vagy tetszés szerin kevesebbet készíthetni, ára 16 ft 50 kr. Nagyobb, 24 litert készíthető nemekegyorsan megszerzünk.

Szik- (Soda) víz készítő gépek.

A szik- (Soda) víz, egy ép oly egészséges mint kellemes ital, csakhamar általános használatba jött. Nagyobb városok gyarak által látatnak el vele, vidéken ezen gépek nem csak tökéletes sikerrel használatnak, hanem azoknak megszerzése a nagyvárosi lakosra nézve is előnyös, mivel velők minden magánzó kevés fáradság mellett sokkal olcsóbban, jobb minőségű és mindig friss vizet készíthet.

- Ételfedők,** drótfonadékból, 7-12" 35, 40, 50, 60, 70, 80 kr.
- Hűtő medencék,** 2 ft 80 krtól 5 ftig.
- Kerti gyertyatartók,** szedimentesek 1 ftől 2 ftig. Petroleum 1 ft 70 kr.
- Sajt- és vajtartók** üveg fedővel, 1 ft 60 krtól 5 ftig.
- Saláta-készítők** puspángfából és szaruból 30 krtól 3 ft 50 krig.
- Ecet- és olaj-tartók** és menagerek 1 ftől 15 ftig.
- Pohár-hordók,** sodronyból fémnyaloztak stb. 65 krtól 14 ftig.
- Pezsztőt fűgyasztó gépek** 15 ft.
- Habverő gépek** 1 ft 80 krtól 2 ft 90 krig.
- Angol kézi-lámpások** 60 krtól 6 ftig.
- Amerikai víz-szalag, szobák és szőnyeg-seprők** 1 ft 15 krtól 1 ft 30 krig. Kézi-seprőcsövek 60, 64, 70 kr.
- Asztal-fedők,** fából és viaszszaruból 30 krtól 4 ft 50 krig.
- Virág-kosarak** 6 ftől 27 ft 80 krig.
- Virág függő kosarak,** ablakbavolók, 1 ft 50 krtól 6 ftig.
- Asztali és uszonna-évkészletek, kávé- és pohártáca, evő- és kávékanalak.

KNEPPLER MÖR ezüst ingombjárú gyári raktára, tucatzja 70 krtól 1 forintig.

Legyezők.

Kerekalakú legyezők, különféle kiállításuk, papír-, vászon-, battiszt- és selyemből készülve, 12 kr, 30 kr, 1 ft 25 kr, 3 ft 50 kr.

Zsebbeli öszetelő legyezők, 30 krtól 2 ft 50 krig.

Fa-legyezők, változatos kiállításuk, 25 krtól 8 ftig.

Báli " 1 ftől 30 ftig.

Fa ernyő-legyezők.

Egy új, igen díszes neme fából készült dy ernyőknek, melyek legyező gyártás is használhatók, különböző kiállításuk, 1 ft 63 krtól 6 ftig.

Napernyők.

Kis kézi napernyők, félrehajthatók, belés nélkül 1 ft 80 kr, 2 ft 50 kr, selyemből 2 ft 30 krtól 3 ftig, finomabbak, Moire antique- és atlaszból, himzésekkel stb. 3 ft 90 krtól 10 ftig.

Középnagyságu kézi-ernyők, felette dús választékban s a legkényesebb izlések is megfelelő kiállításuk 2 ft 70 krtól 15-18 ftig.

Világos nyers selyem nyári ernyők 7 ftig.

En tout-cas, vagyis nagyobbn, nap és eső elleni ernyők 3 ft 50 krtól 9 ftig.

Uri napernyők, nagyok, 3 ftől 7 ftig béleleve.

Esernyők.

Alpaca-szővetből 3 ft 75 kr, 4 ft 50 kr. Tablas- és selyemből 5 ft 60 kr. 11-12 bordás angol selyemernyők 12 ft angol ruganyernyők 10 ft.

Rugany eső-öltönyök és köpenyek.

Ujjas öltönyök, fejjedővel, 10 ft 75 krtól 19 ft 50 krig.

Kocsizó és lovagló köpenyek, ujjakkal és fejjedővel 15 ftől 19 ftig.

Igen elegáns drapszin eső-öltönyök 17 ftől 20 ftig.

UTAZÓ- ÉS FÜRDŐSZEREK

dús választékban, melyek felől kívánatra kimerítő

Fa-öndök, olesók, osztály nélkül, 24" 3 ft 80 kr 36" 6 ft 50 kr. Kézi-öndök, olesók és finomak, osztályval 26-42" 6 ft 50 krtól 18 ftig.

Női fa-öndök, legfinomabbak, többrendbeli kapoknak, piperéknek szánt titkos osztályokkal 31 ftől 3 ftig.

Uri fa-öndök, nagyobb utakra igen célszerűek, 10 ft 50 krtól 12 ftig.

Uri-öndök, vízmentes kátrány-szővetből, borjú-, tehen-, disznó- és bagariborból 24-30" 5 ft 60 krtól 25 ftig.

Női és uri kalapdobozok.

Kézi-öndök vízmentes kátrány-szővetből, borjú-, tehen-, disznó- és bagariborból 16-22" 2 ft 75 krtól 15 ftig.

- EGYÉB UTKÖZBEN SZÜKSÉGES TÁRGYAK:**
- Berendezett étkező-kosarak és szekrények.
 - Érv-készleteket tartalmazó tokok 4 ft 20 krtól 7 ft 75 krig.
 - Utú tintatartók, írószekrények és mappák, 80 krtól 30 ftig.
 - Vasuti ágyak 7 ft.
 - Rugany ölé-, nyak- és fejránkosok 3 ft 5 krtól 7 ftig.
 - Utazó-tokok 35 krtól 5 ft 60 krig.
 - Utú-táska- és önd-lakatok.
 - Ajtó-csavarok és biztonsági kulcsok.
 - Esernyő- és bot-tokok 2 ftől 2 ft 75 krig.
 - Szappan, hajkenőcs, fogpor.
 - Szeleence, illatszert- és olaj-üvegek.
 - Reggeli epök és papucsek.
 - Pláid-szőjék gyermekek számára, szinte ilyen nagyok és állbakaszkodók 90 krtól 1 ft 80 krig.
 - Teához felő aranypeny-ök 3 ft 75 kr.
 - Kis és nagybászerű látezővek 2 ftől kezdve.
 - Minden nagyságu kuacsok 1 ftől 5 ftig.
 - Zsebbeli ivóharak, borból 30 kr, érezből 1 ft 20 kr.
 - Angol szivartrak, 25-100 darabnak, vállba akasztatók, 3 ft 1 ftig krtól 9 ftig.
 - Lefaucheux-revolverek, dús váasztékban, 10 ftől 60 forintig.
 - Egy- és kétesorú zsebpisztolyok párja 2 ftől 15 ftig.
 - Működő-szarszok.
 - Szávas-táskák.
 - Különméng angol dörzselő-késztyúk, kofók, törülkők és lepedők.
 - Uszó-sapkáék és fejkitők.
 - Rugany uszó-övek 6 forint 50 krajcártól 7 forint 50 krajcárig.
 - Füredő-hőmérők.

LOVAGLÓ- ÉS KOCSIZÓ-ESZKÖZÖK:

Angol disznóbőr-nyerges, urak, hölgyek és fiuk számára 15 ftől kezdve.

Angol kantarak 2 ft 65 krtól 10 ftig, kengyelvas-szíjak 2 50 ftől 3 ft 30 krig, nyereg- és kötélterhelők 2 ft 40 kr, kütőfokok 2 ft 25 kr, nyeregtagarók, angol lemezéből és szövetből 3 ftől 5 ftig.

Kengyelvasok 1 ft 50 krtól 2 ft 50 krig párja. Nyerges-zablák 75 krtól 3 ft 75 krig. Kocsiláblák párja 4 ftől 6 ftig. Feszítő zsalak 2 ftől 3 ftig. Állkapca-lánczok 75 kr, négykar-kás zablak 1 ft 70 krtól 2 ft 20 krig.

Angol disznóbőr-nyerges, urak, hölgyek és fiuk számára 15 ftől kezdve.

Angol kantarak 2 ft 65 krtól 10 ftig, kengyelvas-szíjak 2 50 ftől 3 ft 30 krig, nyereg- és kötélterhelők 2 ft 40 kr, kütőfokok 2 ft 25 kr, nyeregtagarók, angol lemezéből és szövetből 3 ftől 5 ftig.

Kengyelvasok 1 ft 50 krtól 2 ft 50 krig párja. Nyerges-zablák 75 krtól 3 ft 75 krig. Kocsiláblák párja 4 ftől 6 ftig. Feszítő zsalak 2 ftől 3 ftig. Állkapca-lánczok 75 kr, négykar-kás zablak 1 ft 70 krtól 2 ft 20 krig.

Angol disznóbőr-nyerges, urak, hölgyek és fiuk számára 15 ftől kezdve.

Angol kantarak 2 ft 65 krtól 10 ftig, kengyelvas-szíjak 2 50 ftől 3 ft 30 krig, nyereg- és kötélterhelők 2 ft 40 kr, kütőfokok 2 ft 25 kr, nyeregtagarók, angol lemezéből és szövetből 3 ftől 5 ftig.

Kengyelvasok 1 ft 50 krtól 2 ft 50 krig párja. Nyerges-zablák 75 krtól 3 ft 75 krig. Kocsiláblák párja 4 ftől 6 ftig. Feszítő zsalak 2 ftől 3 ftig. Állkapca-lánczok 75 kr, négykar-kás zablak 1 ft 70 krtól 2 ft 20 krig.

A jelenlegi oly olcsó postal vitelbér lehetősége févén, a kránt tárgyakat gyorsan, csekély költség és utánvétel mellett elküldhetni, ügykeztetünk oda irányul, levelbeli megbízsonknál a bűfőn helyezett bizalmat, a rendelmenyek gyors és pontos eszközése által megérdemelni. Meg nem felelő tárgyak visszaküldhetők.

KERTÉSZ és EISERT Pesten, Dorottya-utca 2. szám, kereskedelmi bank-épület. 510 (6-8)

KACHELMANN KÁROLY
 Selmecz Vihneyi gépgyármokok
 ajánlják mindenütt kinttetteti és első érmeikkel jutalmazott most lényegesen javított
egybekötött kaszaló és arató-gépeit
 egy mint is a maguk nemében legjobb és legkönnyebb járású
Samuelson-féle
magánylerakó-, arató-gépeit
 és ország szabaddalmazott ismert igen gyakorlati
nyomtató-gépeit.
 Rendeléseket elfogadnak a gyár igazgatóság helyben
 Kötő Pál ur Pesten és Tóth Lajos és Társa urak
 Debreczenben. 485 (8-8)

Az angol eredeti kiadásból már 200 ezer példány kelt el és eddig 8 nyelvre van fordítva.
 A szerző-saját kiadásában megjelent és Pesten az EGGENBERGER-féle könyvkereskedésben, valamint minden más könyvtárban is kapható:
A nemzetképeség és időelőtti csökkenésének okai
 valamint oktatások annak tökéletes visszaállítására.
 Mindazonk ajánlva, kik mértékletlen kikapcsolás, tilkos bűnök és ragály követkényben szenvednek.
 Azonkívül oktatások a házasság eszéjáról és kötelességeiről, valamint gyógyeljárás a közönséges képtelenség és terméketlenség körül.
 Irta CURTIS J. L., gyakorló orvos Londonban.
 Néhány ábrával.
 Ára vászonba kötve 1 ft. Postán bérmentesen küldve 1 ft 10 kr.
 Curtis könyvét „A nemzetképeség,” öregnek és fiatalnak kelletne bírnia. Ez egy kitűnően irt orvosi munka, mely azon szomorú betegségek gyógykezeléséről szól, melyek már annyi számos életboldogságot tetek tönkre.
 480 (12-20)

Az eleterőnek fentartása
 a valódi Hoff-féle egészségi malátakivonati-sör által, a legfőbb aggkorig is, bebizonyult tény.
Két elismerő-levél; egyike 10 éves a másik a jelenkorból származik.
 I. Hoff János udvari szállító urnak Berlinben.
 Baden, Bécs mellett, 1859. febr. 20-án. Ön malátakivonata bámulatos erősítő hatással van reám, 76 éves aggyastánra; én most már nem élhetek e szer nélkül, noha tudom, hogy engemet fiatallá nem tehet.
 Dr. Wurthwari Mederer.
 II. Hoff János ur központi raktárának Bécsben, Kärntnerrig 11. sz.
 Baden, 1869. febr. 20-án. Ön malátakivonati egészségöröt én már nem nélkülözhetem; ez tartja fön életemet, azért kérem, ne hagyjon reá várakozni.
 Dr. Mederer.
 Ehhez mellékletül idézzük még a következő levelet: „Potzdam, 1869. febr. 15-én. Hogy ön malátakivonata és egészségi malátacsokoládéja már számos betegnek egészséget hozott, világszerte ismert dolog; de leginkább örültem én, midőn jó barátomnak sorvadásban sinlődő gyermeke (egy csecsemő, mely anyját kora halál által elvesztette) a csodálatos maláta-csokoládépor által, mi nekia a csecsetj helyett adattott, ismét erősült és szemlátomást jobbul, mint azt már senki sem hitte volna. Wolff, kereskedő, Naumerstrasse 49. — Így szólnak még számtalan levelek.
 Az egyedül valódi Hoff-féle malátalétegegészségi sör, valamint az egészségi maláta-csokoládé és maláta-csokorkák főrák helye egyedül: Bécs, Kärntnerrig 11. szám. A ragjegyen Johann Hoff névön.
 Árak: Malátalétegegészségi sör üveggel és csomagolással együtt: 6 üveg 3 ft. 70 kr., 13 üveg 7 ft., 28 üveg 14 ft., 58 üveg 27 ft. 30 kr., 120 üveg 55 ft. — Egészségi maláta-csokoládé I. sz. 1 font 2 ft. 40 kr., 2. sz. 1 font 1 ft. 60 kr., 5 fontoz 1/2 font, 10 fontoz 1 1/2, ingyen adatik. — Maláta-csokoládépor csecsemőknek a hibázó csecsetj pótlékául 80 és 40 kr. — Maláta-mellczokorkák 60 és 30 kr. — Mind Bécsben feladva.
 Kapható Pesten Török József gyógyszerész urnál, királyi-utca 7-dik szám. 507 (2-2)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Peten 1869 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

5 font joféle s tisztalésü kávé csak 2 ft. 80 kr.
 5 font
 Portorico-kávé . . . 3 ft. 40 kr. Plant-Clylon-kávé . . . 4 ft. 20 kr.
 Arany-Java-kávé . . . 3 „ 80 „ Cuba-kávé egész finom 4 „ 40 „
 Laguayra-kávé . . . 4 „ — „ Gyöngy-kávé egész fin. 4 „ 50 „
 továbbá:
 Czukor, brasiliai-rhum, egy pint 1 ft., legfinomabb jamaikai-rhum, Pecco-virág- és Souchong-thea, sardinák, mustár és sajt-félék a legjutányosb áron kaphatók Pesten,
Bauhofer és Järmay-nál,
 a két szerezsen- és Laudon-utca szögletén, 11-dik szám alatt.
 Ajánlják továbbá az igen tisztelt hölgyek és Iparosok szives figyelmébe az ugyan ottan ujjonnan nyitott
mindentéle amerikai varrógépek-raktárukat
 azon biztosítással, miszerint csak világhírű és elismert kítőnő gyártmányú varrógépek tartatnak, melyek számos a legújabb segédeszközökkel ellátva, tökéletes kezeskedés mellett különös jutányos áron szolgáltatnak.
 A használati utasítás ábrázatokkal oly világos és kimerített, hogy a gépezés módját minden személyes oktatás nélkül bárki is tökéletesen magáévá teheti. — Arjegyzek kívánatra megküldetik.
 Vidéki megrendelések a pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett a leggyorsabbban eszközölköttek. 474 (11-12)
 A t. cz. vidéki közönségnek! Üzletünk könnyebb feltalálása tekintetéből szolgáljon tájékoztulás az itt lenyomott tájrajz, mely a lánchídtól veszi kiindulási pontját!

Valódi Pagliano syrup.
 Folytonos panaszok, s hamisított srupok megvizsgálás végett hozzám intézése, — hogy valjon azok folyadékos tartalma az italalm készítettekkel azonosok-e, indítatva érem magamat ezennel kinyilatkoztatni, hogy vevőim vannak Ausztria s Magyarországnak, kik ugyan általam láttatnak el a **Valódi sruppal**, de hogy nem hamisítják-e azt maguk is meg — mert az utánzókak olesóbbal — az ellen vitatkozni nem akarok, s minthogy ismert ezégek ellen is fekszenek előtűnk panaszok s továbbá hogy srupom iránt jótalan eladók által a bírodalom meg ne ingattassék, kinyilatkoztatom, s fájdalom! ismert dolog előttem, hogy olasz ágensek, mint **Bennvenuti E., Steininger** egykori úitoknokaim, nevem alatt megrendeléseket fogtak el, s bizonyosaitak hamisítottakkal látják el! melyek az én üvegesímmel ugyan hasonlók, de melyek a testnek s egészségnék felette ártalmasak. E tekintetben, s a t. cz. közönség meggyűntására, az általam készített valódi Pagliano srup egyedül főraktárosát Gierol István kir. szab. kártya-gyárost egész lelkiismerettel ajánlom s mutatom be, (lakása „Deák Ferencz” utca 6. sz. Pesten.) hol a szenvedé emberriség számára üvegesje 1 ft. 40 kr folyton kapható.
Pagliano Hyeron.
 tanár Florenczben.
 559 (1-5)

Előfizetési felhívás
A „HONVÉD”
 első magyar katonai hetilapra.
 A honvédelem szervezése által lapunk fennmaradása égető szükségé vált. Függetlenek levén minden irányban, ösztönként kimondjuk nézeteinket a szerintünk elkövetett hibákra nézve, s kijelöljük a veszélyeket, melyek a honvédelmi szervezést több oldalról fenyegetik.
 Az új honvédtisztelné tekintés tanácsainkat mint ellenséges indulatú epéskedést, hanem mint jó indulatú bráti szöszöt, melynek czéjja használni.
 Olykor ugyan csalhatunk, de szándékunk mindig tiszta és hasznos.
 A jövő félévbenkiváló zandot fordítunk a honvédtisztikar szellemi fejlődésének processusára és igyekszünk fogunk azok törkevései előmozdítani, kik a nemzeti magyar szellemet kívánják a honvédtisztikarban meghonosítani.
 Az új havé-törzstisztek képeit szakadatlanul adandjuk.
Előfizetési feltételek:
 Félévre (julus—december) 3 ft. — kr.
 Negyedévre (julus—szeptember) 1 „ 50 „
 Folyó vi január 1-től teljesszámu példányokkal még folyvást szolgálhatunk.
 Tíz előfizetett példány után egy tiszteletpéldány jár.
 A péces levelek bérmentesen küldése kéretek.
A „Honvéd” kiadó-hivatala.
 Pest, (egyetem-utca 4. sz. a.)
 558 (2-2)

A MARGIT-SZIGET.

I.
 A Dunának fővárosunk közelében fekvő szigetei közt kétségkívül legszebb az, mely nevét szent Margittól kölcsönözte. Jobb oldalán fekvő kis szigettársával: az u. n. budai kis szigettel, Ó-Budától a Császárfürdőig két egyenlő részre hasítja a Dunát, és kellemes zöld színével, titokteljes sűrűivel, gyönyörű fáival nyájasan int azok felé, kik forró nyári napokban hűvös lombjai alatt keresnek üdülést.

A sziget, mely hosszában nyulik északról délnek a folyam hullámai közt, ez idő szerint körülbelül 110 holdat foglal magában, de hajdan gyaníthatólag nagyobb volt. Már a régi korban kiváló figyelem tárgya volt, és történeti multja nem szükölködik érdekes mozzanatokban.

A Margit-sziget története 1205-ig vihető vissza, midőn Imre király ott udvart tartott. Tizenharmadik századbéli okmányokban *Nyulak szigete* név alatt szerepel. Az Árpád-házból eredt királyok vadásztérnek használták. Az aránylag kis téren a régibb időkben 3 kolostor feküdt: egy a cisterciáké, egy a praemonstreieké, s egy a dominicanus apácáké. Az utóbb nevezett kolostor következőképen jött létre:

Midőn a szerencsétlen IV. Béla király, a mongolok üldözése elől Veglia szigetére menekült, két leánya: Katalin és Margit, az ut sanyaruságai következtében meghalt. Béla ekkor fogadást tön, hogy ha isten még egy leánynyal megajándékozza, azt isten szölgálatára szenteli. Csakugyan született aztán leánya, kit elhunyt néjje emlékére *Margitnak* kereszteltetett. A király a kis Margitot a veszprémi Domokos szerzetbeli apácáknál neveltette, és kedveért a Nyulak szigeten kolostort építtetett a dominicanáknak és mellé templomot Szűz Mária tiszteletére. A király gazdagon dotálta e kolostort; rendelkezésére bocsátván nemcsak Buda várának, vámjövedelmét, hanem azonfelül a Dunán tul Ó-Buda mellett fekvő Uzlár, Sull helységeket, s Czinkota, Nemes és Nogus birtokokat a Rákos mentén; sőt ezenfelül az akkor a budai várban épült Mária-plebánia templomnak patronatusi jogával is megajándékozott a Mária-kolostor, mely jog azonban később Buda városra szállott át. Margit 1254-dik évben, 13 éves korában költözött a Nyulak-szigeten levő Mária-zárdába, hol 1271-dik évig élt, a mikor, életének 29-dik évében, lelkét teremtőjének visszaadta. Földi maradványai a rend ruhájában, vörös-márvány koporsóban helyeztettek el a Mária-templom főoltára alá. Vele együtt hordta ott a szűzség fátyolát fivérének V. Istvánnak leánya Erzsébet, s több előkelő ur-hölgy; később V. István unokahuga Margit, Szabina és Judith, Mózes nádor leányai stb., kik mindnyájan részint az egyházban,

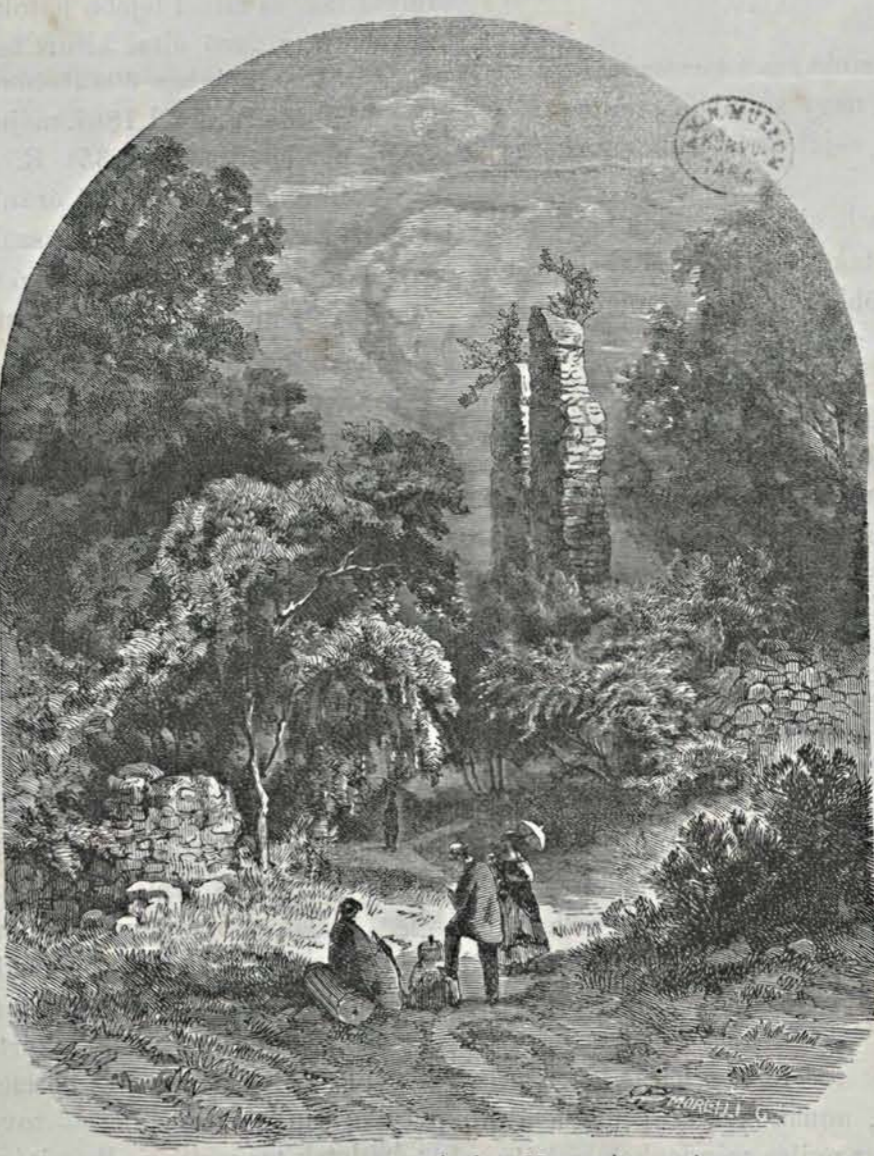
részint a kápolnában temetettek el. V. István is, ki két évi uralkodása után (1272) a királyi széket koporsóval cserélte föl, e szigeten, hol nővérel sok boldog órát töltött, vörös-márvány koporsóban a Mária-egyházban temetettetett el.

Csakhamar Margit elhunytá után csodatételeinek terjedt hire s a nép szentnek kezdé tisztelni. A rejtélyes dolgokat kedvelő legenda következő esetet beszél róla:

IV. (Kun) László király, V. István fia meg gyermekkorában oly veszélyes betegségbe esett, hogy az orvosok gyógyíthatatlannak nyilatkoztatták ki, s környezői, már mint halál áldozatát siratgatták, mivel benne semmi életjelt nem vettek észre. Ekkor a király nővére Erzsébet apáca, az idevült Margit fátyolát küldé el fivérének, s társnőivel ájtatosan imádkozott a gyermek király felidüléséért. A haloklónak fejét a fátyolba takarák, miközben a jelenlevők letérdeltek s imádkoztak. Csakhamar jótékony veritek kezdett gyöngyözni a fiatal király homlokán; fölveté szeméit, megismerte a körüle állókat, s meggyógyult. Teljesen visszanyert egészséggel zárandokolt aztán nagynéjje sirjához s egész lélekkel rajta volt, hogy az a „boldogságos”-ak sorába fölvetessék, azonban csak Hollós Mátyás királynak sikerült, a pápánál Margitnak e czímet kieszközölni. Szentek közé avatattásáért nagy buzgalommal fáradozott III. Ferdinánd is a szent széknél, de siker nélkül.

Az említett Mária-kolostorról a szigetet Mária-szigetnek, később pedig Margit emlékeztére Margit-szigetnek neveztek.

A fent említett három kolostoron kívül a Margit-szigeten a minoritáknak is volt kolostora; ennek építését IV. Béla uralkodása végén (1270) kezdette meg, de csak V. István végezteté be 1272-ben. Volt továbbá a szigeten két kastély: egyik az ápodások vagy János vitézei, másik a sziget éjszaki csucsán az esztergami érseké, Sz. Pál nevű kis helységgel együtt. — Még lehet némi nyomaira találni, a hol a nevezett négy kolostor s két kastély állott. A Mária-kolostor és templom romjai a szigeten keleti részén láthatók; az ehhez közel eső omladék valószínűleg a domokos-rendiek zárdájának, míg a nádori lak melletti romok hihetőleg a praemonstreiek kolostorának maradványai.

A Mária-kolostor romjai a Margit-szigeten.

A sziget történetében később gyászos fordulat állott be. 1526-ban, a mohácsi vész után a keresztnek pusztulnia kellett a féltöld elől. Szerzetesek és zárdaszűzek menekülni kényserültek. A Domokos szűze ekkor fűlszedék a sirból Margit hamvait, s azzal először Körzendre futottak, majd érseki védelem alatt Nagyszombatba.

A Mária-kolostor megmaradt apácái végre Pozsonyban a Klára-zárdaszűzeknél leltek menhelyet, s mivel e rend kebelébe

felvették, II. Mátyás király a margit-szigeti apácák minden javát e clarissáknak adományozta.

Midőn a Klára-szüzek 1714-ben Budára jöttek s ott saját zárdájukba vonultak, a Margit-sziget is tényleg birtokukba esett, melynek fölösztatásuk órájáig (1782.) tulajdonosai voltak. Ekkor a sziget a vallási alap javaihoz csatolttatott, utóbb pedig a csabai uradalommal együtt József főherczeg és nádor birtokába jutott. Azóta némelyek Nádor-szigetnek is nevezik.

József főherczeg a bájos szigetet pompás parkká alakította, melyet a közönség részére is nyitva tartott, ugy azonban, hogy csak a budai oldalról engedtetett meg az odamenetel. A közlekedést könnyű kis csónakok tartották fenn egész a folyó évig. Azonban ily gyarló közlekedés mellett a szigetet kevesen látogatták, s napról napra fogyott belőle a közönség, mignem legközelebb az érdekelttség egyszerre ismét felébredt iránta. József nádor elhunyt után ugyan legidősb fiára István nádorra, ennek magtalan halálával pedig öccsére József főherczegre szállván a sziget birtoka, ez elhatározta az addig jóformán csak a természetre bízott szigetet új munkálatok és építkezések által emelni, sőt később azt nagy-szerű fürdő- és mulató-helylyé varázsolni át.

1867-ik év tavaszán hire terjedt, hogy a Margit-szigeten ártézi kutakat fúrnak. Mivel e kútfurási munkálat szerencsés sikere tett legelőbbet, mint alább előadandjuk, József főherczeg érintett elhatározására s az képezi a Margit-sziget e legújabb korszakának s nagy jövőjének is első mozzanatát és alapját, nem mehetünk tovább, míg arról s általában az ártézi kutakról néhány ismertető szót nem szólunk.

II.

Az ártézi kut Franciaország Artois nevű tartományától vette nevét, hol ilyenmü kutak különösen nagy számban találhatók. Természettani okát a rajtok észlelhető sajátos jelenségnek igyekszünk röviden érthetővé tenni.

A légköri nedvesség eső-, hó- stb. alakjában igen nagy mennyiségben hull le a földre, s a mi patakokban és folyókban azonnal le nem foly, a föld felületén s felsőbb rétegein át annak mélyébe beszivárog. E beszivárgás, a szerint a mint víztől át- vagy át nem hatható kőzeteket s egyéb rétegeket talál, függélyesen, részatosan, vagy oldalaslag is történik a föld mélyé felé. Ha már az így minden irányban elszivárgó víz, valamely likacsos s így a víztől áthatható réteget talál, abban igen nagy mennyiségben meggyűl; és ha e likacsos réteg alatt is, fölött is tömöttebb, a víztől át nem hatható réteg fekszik: természetes, hogy a mind nagyobb mértékben összegyűlő víztömeg mind alsó, mind felső talajára nyomást fog gyakorolni, nem tudván beléjük hatolni s bennök elterjedni. Képzeljük most e három réteget mint egy medencze alakjában, az egész egy nagy víztartót képez, melyből a víztömeg nem talál tovább kifolyást. Ha a vizet borító rétegben repedések, vagy más természetes nyílások vannak, akkor a víz a hydrostaticus nyomás folytán annál magas sugárban nyomul föl, minél mélyebben fekszik e nyílás a medenczében, s így minél nagyobb a víztömeg, mely az alább fekvő vízrétegre a nyomást gyakorolja. Függ a föltörkő víz sugár magassága az említett nyílás irányától és alakjától is. A szökellés t. i. annál magas, minél egyenesebb vonal, s minél függélyes irányu a repedés.

Természetes, hogy efféle nyílást mesterségesen is lehet létrehozni a víztömeget fedező rétegben, annak keresztül furása által; és minthogy a furás által létrehozott nyílás mindenkor szabályos, t. i. egyenes és függélyes, a víz rendszeren sokkal nagyobb erővel szökik ki a mesterséges nyílásból, mint a természetesből, mert a természetes nyílást alig képzelhetni kisebb-nagyobb szabálytalanság nélkül, melyen a vízszökellés ereje megtörik. A természetes nyíláson keresztül törő víz annál fogva rendszeren csak a föld színeig buzog fel, míg a mesterségesből jövő, nagy magasságokig emelkedik.

Ha ezeken kívül még tekintetbe vesszük, hogy a hőmérsék a föld mélyével mindinkább növekedik, az is világossá lesz előttünk, hogy az ilyenmü források vize mindig melegebb, mint a közönséges forrásoké, melyek vize nem oly mélyről jó a föld bensejéből.

A ki már most Budaváros vidékének földtani viszonyait csak felületesen is ismeri, tudni fogja, hogy azok ily meleg forrásoknak

igen kedvezők. A magaslatokon dolomitot, mész- és homokköveket találunk, melyeket hatalmas agyagréteg fűd. A dolomit pedig és a homokkövek likacsosak, míg a mészkőben rendszeren sok üreg van s egész menetek vonulnak át. Eközettek szívaccsképen magokba szívják a légköri csapadékot, és miután a vízhatlan agyagréteg annak kifolyását gátolja, nagyon mélyre leviszik magokkal, hol a víz megmelegszik, és az agyagréteg természetes nyílásain keresztül a föld színére buzog. Ily földtani viszonyok hozták létre a Császárfürdőt, a Ráczfürdőt, a Rudasfürdőt, a Margit-sziget stb. meleg forrásait.

A Margit-sziget felső részén, a nyugoti oldalon, mint tudva van meleg forrás buzogott ki, mely szintén ugyanazon melegforrások csoportozathoz tartozik. Bármily meglepőnek látszassék is ily meleg forrást szigeten, tehát egy minden oldalról hideg vízzel körülvett földön találni, e jelenség épen nem egyedüli ikerfővárosunk környékén. Így például a Margit-szigeten felül egy keskeny homokzátonyon, mely csupán nagyon alacsony vizálláskor emelkedik a víz színe felé: az u. n. Fürdő-szigeten, több fölfakadó meleg forrást találhatni, melyek magas vizálláskor a Duna hullámaiban vesznek el, de alacsony vízzel világosan megkülönböztethetők.

A Margit-sziget mostani birtokosának József főherczegnek, megbizottja Szuboric tanácsos által, — Zsigmondi Vilmos mérnök azt javasolta, hogy furjanak a sziget felső végén az említett melegforrás helyén ártézi kutat, melynek forró vizétől, gyógyezelokra igen nagy szolgáltatásokat várhatni. A kútfurás e javaslat folytán 1866. decz. 21-én megkezdett. A furó keresztül hatolt 4 öl és 3 lábnyi homok- és kavicsrétegen, s ekkor az agyagréteghez ért. A furást folytatták, és minél lejjebb hatoltak, annál magasb hőfokot találtak, úgy hogy a furó által kikutrt iszap 32 öl mélységben már 24° R., sőt 45 öl mélységben 30° R. hőmérsékü volt.

Midőn a furással 1867. május 13-án 62 öl és 3 lábíg értek, egyszerre oly hatalmas, és 35° R. forrású vizsugár tört elő, hogy az ekkép nyert hévízvet 24 óránként százezer akónyira lehetett beszűlni. Ekkor a furólyukra szűkebb csövet alkalmaztak, s ezenfát naponkint mintegy 50,000 akó viz szűkött fel 3 1/2 ölnyire. E magasság és e mennyiség azóta nem változott.

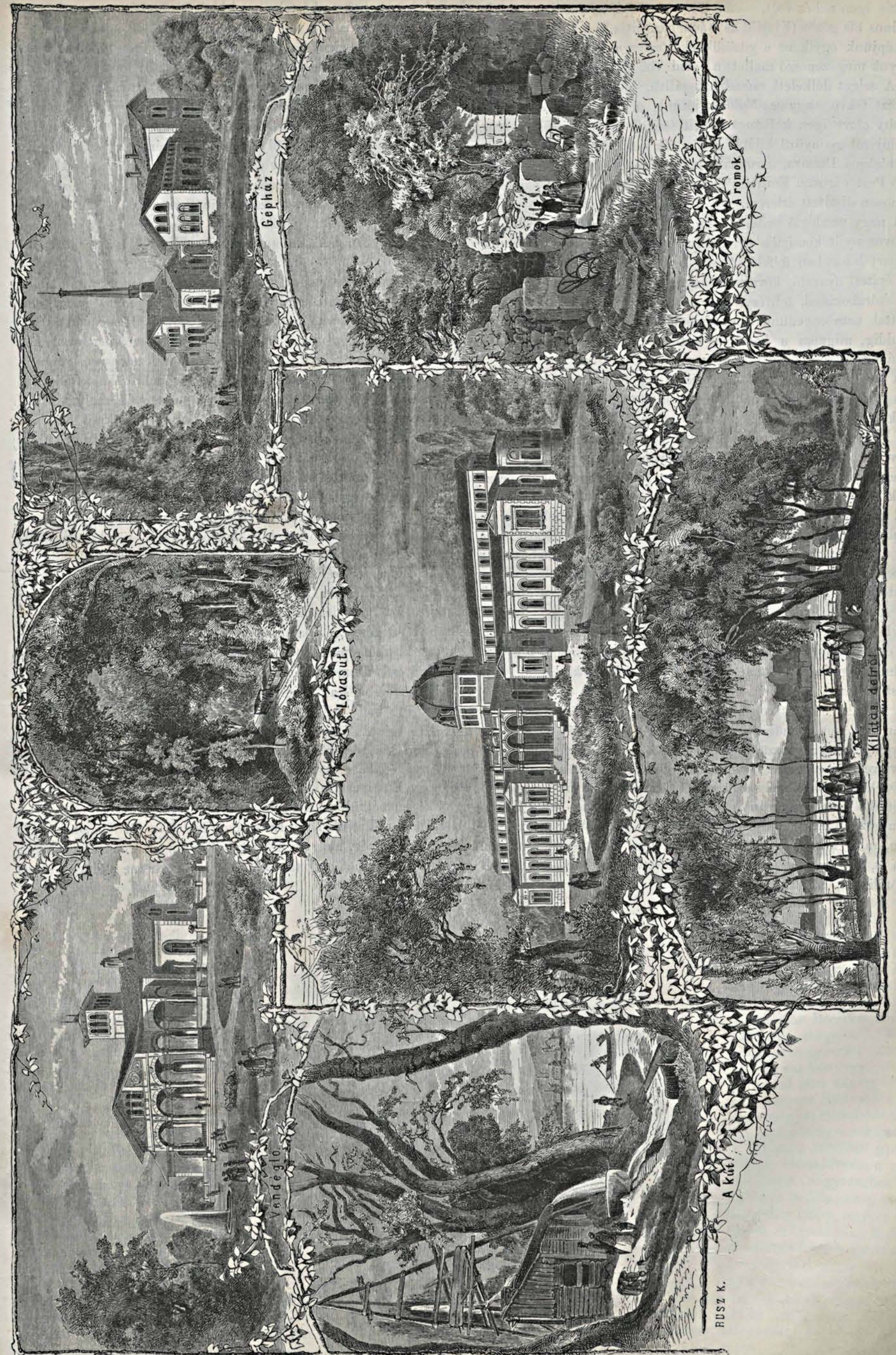
A víz, a minőséget illetőleg, mint előrelátható volt, minden tekintetben egyezik a szigettel átellenben fekvő Császárfürdő és Lukácsfürdő vizével, és noha a margit-szigeti valamivel alacsonyabb hőfoku, ugyanazon gyógyerővel bír. E szintelen, tiszta ártézi víz vegykémlete, egy font viznél 9.080 szemer idegen alkotórészeket mutat ki, melyek közt mész, magnésia és szén-sav játszó a főszerepet. Különös sajátosága, hogy a vasat gyorsan emészti és ha magasról csorog le, likacsos mészkérget rak le és az alatt feledényeket pár nap alatt e mészkérgettel vastagon bevonja.

III.

József főherczeg, a furás e fényes sikerét látván, elhatározta magában, hogy a szigeten oly nyilvános fürdőintézetet létesít, mely nagyszerűség, és czélszerűség tekintetében egész Európában ritkítsa párját. Ennélfogva Szuboric tanácsoson kívül érintkezésbe tette magát dr. Heinrich jeles balneológussal, kinek hírét a vezetése alatt álló, kitünőleg berendezett fürdőintézetek a haza határain túl is messze elvitték, s kinek szakértőbb és méltóbb vezetőre az egész fürdőintézet előállítását és berendezését bizni, valóban, a külföldön keresve sem lehetett volna, — továbbá Ybl hírneves építészszel, kire az épületek tervezése s elkészítése bizott. József főherczeg nemes áldozatkészsége, és ily vezetőik szakértelme mellett bizást nézhetünk a nagy jövőjü margitszigeti gyógyfürdő világhire elé.

A ki csak futólag is beletekintett a munkálatok alapját képező tervezetekbe, fogalmat szerezhet magának az ott fejlődésben levő nagyszerűségekről. Minthogy azonban a munkálatok csak évek mulva lehetnek készen, mi ezuttal egyelőre csak azt ismertetjük meg pár szóban olvasóinkkal, a minek létrejötte a folyó év végeig várható, a későbbre tervezett építkezések és intézkedések ismertetését azon időre hagyván, midőn azok egymásután a közönség használatára készen lesznek.

Míg a régiebb időkben a Margit-szigettel való közlekedés épen nem volt rendezve, ujabban pedig azt csupán néhány kis csónak tartotta fenn Budáról, a Császárfürdő irányában, s általában az

Képek a Margit-szigetről.

odajutás igen nehéz volt, — ma félóránként, épen e czélra készült két csinos kis gőzös (Klotild és Nádor) szállítja ki a vendégeket.

Lépjünk egyikére a gőzöseknek Pesten a Vigadó irányában, és tegyük meg zeneszó mellett a rövid vízi utat, mely 15 perczig tart. A sziget délkeleti csúcsán kiszállva, legelőbb is a kikötővel szemközt fekvő nagy vendéglőhöz jutunk, melynek izléses modora mindjárt eleve igen kellemes hatást tesz, s melynek oszlopsoros verandájáról gyönyörű kilátás esik a fák lombjainak nyílásai közt a méltóságos Dunára, a roppant lánchidra és az óriási léptekkel haladó Pest városra. Említést érdemel ez épületben a terjedelmes és csinosan díszített étterem.

A nagy vendéglő budai oldalán, a *lóvonatu vasut* könnyűszerű egy lovas nyílt kocsjába ülve, folyvást lombárnyékban haladunk a balpart hosszában felfelé. A sziget közepe táján egy rom oldalához épített nyaraló, körülte gyönyörű terepélyfák tömege kínálkozik szórakozással, üdítéssel, — azonban czélunk az *artézi kut*, s ezuttal nem engedünk a csábításnak, hanem tovább haladunk mindaddig, míg nem a hatalmas kút fölé erős locongása és a körülte állongáló néptömeg értesít, hogy a czélhoz eljutottunk.

A meleg víz erős sugárban szökell ég felé, aztán tajtékozva hull a földre vissza, és a pár lépésnyire fekvő Dunába siet. A kút föltől keletre, néhány lépés távolban, virágokkal díszített csinos kioszk áll, hol egy vízi nimfa kezében tartott virágedény szolgál gyógyvízzel. Nem messze innen szökőkút ontja langyos vizét, mesterségesen alakított szirtekre, melyekre kuszó növények kapaszkodnak.

E szökőkút mellett terül el a kisebb fürdőépület, mely még az idén elkészül és jövő tavasszal közhasználatra bocsátatik. Ez épület általában igen nemes stílusú, közepén oszlopokra nehezkedő kuptetejű előcsarnok, fölkeiben szobrokkal. A csarnokból nyílnak a fürdőszobákba vezető folyosók, melyek felülről kapják a világosságot. A fürdőszobák — számuk körülbelül 50-re megy — három osztályba sorozvák, falaik márvánnyal és porcellánnal vannak fedve, és halvány ablaküvegeken át félvilágosságot nyernek kívülről. E helyiségben mindenféle ásványvizek, valamint kecsketej, savó stb. lesz kapható.

A fürdőházon fölül a *gőzgép gépháza* áll, melynek rendeltetése, hogy a fürdőket a szükséges hideg vízzel ellássa, és az utak és növények öntözéséhez szükséges vizet, a szigeten keresztül kasul vont vízvezetés csöveibe nyomja. A gépházzal gőzmosó-intézet is van összeköttetésben, mely a fürdő- és asztali ruhák mosását lehető kimélettel, s mégis gyorsan és pontosan végzi. A vizes ruhát hasonlóképp a gőzgép facsarja ki és szárítja, sokkal gyorsabban és czélszerűbben, mint kézzel és közönséges meleggel lehetne. A gépházon magán is, bár egészen gyakorlati rendeltetésű, bizonyos kellem és izlés ömlik el, mint a szigeten általában minden a esin jellegét

viseli és a tervezők szakértelmét s izlését bizonyítja, mely a legesélyesebb tárgynak is bájta tud a czélszerűség mellett kölcsönözni.

Visszafelé a sziget bal partján indulunk. Igen jó karban tartott, egymással minduntalan ölelkező, keresztül kasul vont kerti utak vezetnek sűrű bokrok közt, zöld lombok árnyában, a Mária-templom és zárda romjaihoz. E hépehűs hely egyike a legérdekesebb helyeknek a főváros környékén. A hajdankor tiszteletré méltó képe ez: omladozó falak, melyek az idő kezének nyomait viselik ugyan, de azért még repkény és vad szőlő befutotta romjaikban is a góth stílus szépségeiről tesznek tanúságot. — A romok közt s az utak mellékein elegans kerti székek kínálkoznak, s a hely annyira rejtelmes, hogy noha látogatókból soha ki nem fogy, folyvást csend környezze, melyben andalítólag hangzik a bokrok közt rejtező fülmille éneke.

E romoktól széles ut vezet a Mihály-kolostor romfalához, melyet már a lóvasuti kocsirol észrevettünk. E magas barna romfalhoz tágas épület van ragasztva: a boldogult József nádor kedvence nyaralója. Egyszerű épület az még ma, de tervben van a kor igényeinek képest átalakítása a tulajdonos főherceg használatára.

E nyaraló előtt egész csoportja áll a legszebb fáknak, minőket szem valaha látott: hársak, platánok, vadgesztenyék, melyek óriási terepelyei üdítő árnyat nyújtanak az alattok járókelőknek. Különös figyelmet érdemelnek itt a tulipánfák, melyek faja nálunk különben sem mindennapi, de az itt levő példányok még általában véve is ritka nagyságúak és szépségűek.

Az egész sziget tele van természeti szépségekkel. A ki benne jár, gazdag tenyészetben látja a ritka szép fákat, galagonya-bokrok-tól körülveve, és kuszó növényekkel ölelkező, — a ki pedig bármely ponton partjaira lép, felséges kilátásban gyönyörködhetik. Fenn a Duna medrének mintegy örekepen a váci és visegrádi hegyek, jobbról a vén Ó-Buda, a vár és a budai hegység; balról az erőteljes, ifju Pest, délnek pedig a lánchíd, a világ egyik legnagyobb-szerűbb építménye. Lábainknál a Duna morajlik és erőködik a a kövel kirakott partokból egy-egy darabot elszakítani, és csinos tamarisz-bokrok mosolyogják e hiu erőködést.

Nincs ember, a ki kellemes benyomást ne vigyen haza e mulatóhelyről, mely valódi áldás a tömött és poros főváros lakóira nézve. És miután a pár évre tervezett építkezések közt, melyeknek csak igen kis részéről emlékezhettünk e czikk folyamán, svájci stílusú nyári lakások is nagy számban találhatók, — kétségen kívül áll, hogy Budapest lakosai nemsokára részint lakók, részint látogatókképpen nélkülözhetlen helyül tekintendik a Margit-szigetet; s biztosan mondhatjuk, hogy Európának egyetlen fürdője sincs, mely akár czélszerűség, akár természeti szépség s a berendezés nagyszerűsége tekintetében csak távolról is versenyezhetne a Margit-sziget fürdőjével!

Pest, július 4-én 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokait illetőleg: Egy négyszor használt polti sor vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden igtatás után 30 krajczár.

Gróf Gyulay Lajos.

Egy oly férfiu emlékezetét üjtjük meg, ki feltűnés és zaj nélkül, csöndben, de folytonosan és kitartó hűséggel munkálva a haza javára, többet tett és hatott, többet áldozott mint sokan, kik inkább akarva látsszani, mint lenni valóban, magok kürtlik tetteiket s koszorút igényelnek magoknak; egy szerény, de hű hazafi, a nemzetiség, haladás és művelődés fáradhatlan s tevékeny előmozdítója, a nemrég elhunyt gróf Gyulay Lajos emlékét üjtjük meg ez alkalommal.

Marosnémeti gróf Gyulay Lajos András-falván Udvarhelyszékben, 1800. június 24-

gyermeke nevelésének gondja az özvegy grófnéra nehezedett, ki e feladatban jobb segítő nem találhatott volna, mint a nevelőben, kit házához Kazinczy Ferencz ajánlott, Döbrentei Gáborban, ki mint a serdülő Lajos nevelője 1808-ban lépett a család körébe. A németországi egyetemeken kiképzett fiatal nevelő nem annyira az ismeretek számszerű szaporítását, mint inkább a szellem tehetségeinek kifejtését, a tudományok iránt való érdekeltségét tüzte ki céljával; eltávozott az akkori idő tanmódorának rideg egyoldalúságától, mely az emlékező

érdekekörébe. Ez idő tájt maga a fiatal gróf több eredeti értekezésével s némely régi és új író tiszta, szép magyar nyelvre való lefordításával Kazinczy Ferencz figyelmét, buzditását nyerte.

Már 17 éves korában iskoláit végezvén, kitűnő szigorlat után, az akkori kor szokása szerint, Maros-Vásárhelyre ment joggyakorlatra. Itt is úgy, mint azelőtt, azok társaságát kereste, kik a magyar nyelv és irodalom fejlesztése körül munkások voltak. 1818-ban a marosnémeti jóság az akkor még csak 18 éves fiatal grófnak átadatván, Döbrentei

együtt egypár esztendő falusi jóságán töltött, s ez idő alatt gazdaságában sok okszerű javítást indított meg. Közben Kolozsvárott megjelenés, ő és a még jelenleg is élő id. gróf Bethlen Ferencz voltak a legelsőek, kik a magyar ruhát újból felvették s példájok által a mindennapi használatból kiszorított nemzeti viselet széles körben elterjesztették. 1822-ben Bécsbe ment az erdélyi udvari kancelláriához, hol huzamos ideig tartott szolgálata alatt atyjától reá maradt könyvtárát tetemesen megszaportította. Már Bécsben minden a hazában megjelent magyar könyvet megszerzett magának, s e magyar könyvgyűjtési buzgalomával élete végéig soha föl nem hagyott. Könyvtára századunk magyar irodalmának minden jelentékeny munkáját bírja.

Hosszas távollét után Erdélybe visszatérvén, a nyilvános életet nagyrészen megváltozva találta; azon magyar, nemzeties irány, mely e század elején a családok tüzhelyén élesztetett fel, ekkor már széles kört foglalt el, a vármegyegyűlésekben nyilatkozott bátran, fenhargon, hódítólag, hogy utóbb a kolozsvári 1834-ki országgyűlésben találja legméltóbb kifejezését. Ez emlékezetes országgyűlést megelőzőleg a megyegyűlések voltak a felébredt közszellem küzdőterei. A vándor patrióták, köztük gróf Gyulay Lajos

GRÓF GYULAY LAJOS. (1800—1869.)

Gróf Gyulay Ferencz boldog házassága után egészen visszavonult a politikai élet zajától. Azt tartotta, sokkal üdvösebb szolgálatot tehet a nemzetnek, ha a jövőnek nevel jó honfiakat és leányokat, ha megéje közértelmét megszilárdítja, egyháza érdekeit szünet nélkül szem előtt tartja, jól berendezett gazdaságával a többi birtokosnak példát ad, a környékben lakó szegények nyomorát enyhíti: mintha hatalom kegymosolyait keresné. 1807-ben márczius 3-dikán gróf Gyulay Ferencz meghalván,

tehetségnek kiváló szerepet adván, e közben a tudományos szellem felébresztését s a többi értelmi tehetség művelését elmulasztotta. Döbrentei korán bevezette őt az irodalom szeretetébe s bevonta őt az általa szerkesztett „Erdélyi Muzéum” című folyóirat

*) Kazinczy Ferencz és kora. Irta Toldy Ferencz. Pest, 1859. I. k. 57. lap.